

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LANGT FRA DANMARK

1-10

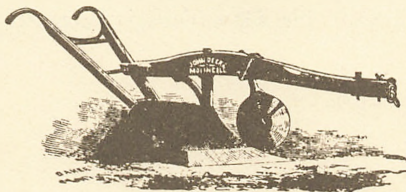
Axel Felix

LANGT FRA DANMARK

1-10

*Skitser og scener fra
De forenede Stater i Nordamerika*

Bind 5

Forlaget Danmark

LANGT FRA DANMARK 1-10

udkom første gang i perioden 1852-55 på

Andr. Fred. Høsts Forlag

Nyudgivet af Lademann Forlagsaktieselskab, København 1986

i en let sprogrevision, hvor man har forsøgt at bevare
forfatterens tone og tidens atmosfære.

Teksten skulle således være tillempet læseren af i dag,
uden at den har mistet noget at sin oprindelighed.

Sprogrevision og billedredaktion: Sture Jensen

Forlagsredaktion: Marianne Borchmann

Grafisk tilrettelægning: Bent Juul Nielsen

Bogen er sat med Century Condensed

hos Carvi-Sats, København,

og trykt hos A/S Modersmålets Trykkeri, Haderslev

Printed in Denmark 1986

ISBN 87-15-01559-9 (Bind V)

ISBN 87-15-01565-3 (Komplet)

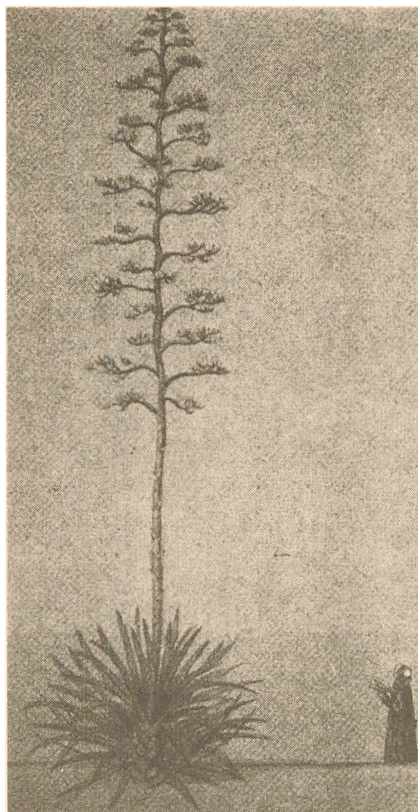
ISBN 87-15-05085-8 (Forlaget Danmark)

*Ill. på foregående side: Da en ung smed i Illinois, John Deere
i 1837 opfandt en plov med stålskær, blev det betydelig lettere for
nybyggerne at pløje sig gennem præriens lerjord.*

I KLOSTRET

Jeg havde nu opholdt mig i Charleston i over en måned. Foråret var kommet, og det var meget varmt ved middagstid – ja, langt hen på eftermiddagen. Mange ting viste, at man befandt sig på en sydlig breddegrad. Der var alle slags friske grønsager på middagsbordet. Dampskibet fra Savannah havde allerede bragt nye kartofler og grønne ærter. Fra Cuba (turen tager tre dage) havde man fået ananas, bananer, meloner og appelsiner, og hver gang damperen »Isabella« anløb Key West i Florida, medbragte den hundreder af kæmpeskildpadder, som dels solgtes i Charleston, dels blev sendt rundt i hele Amerika via jernbanen. Denne overflod af de velsmagende dyr vidnede om, at vi snart kunne vente os den varme årstid.

Palmesøndag, det år var det den 24. marts, var jeg inviteret på en lille udflugt i omegnen af Charleston af købmand Howland. Han er gift med en dansk kvinde, hvis pigenavn jeg desværre ikke kan huske. Denne familie fører et meget stort hus, og den svenske forfatterinde Fredrika Bremer boede under sit ophold i syden en tid hos dem. Det er rige og gæstfri folk, og deres hjem er et lille paradis. Det var det dejligste vejr denne søndag. Naturen stod i sin lysegrønne forårs-

I den svenske forfatterinde Fredrika Bremers skitsebog fra Amerika findes denne tegning af en agave, hvis størrelse kan sammenlignes med forfatterindens skikkelse til højre i billedet.

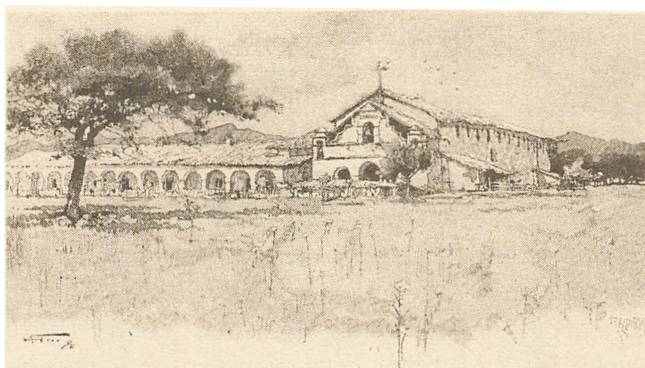
dragt, og i de store skove, som vi kørte igennem, hang langs vejen hvide slyngroser som guirlander fra træ til træ. På det sted i skoven, hvor floden Ashley endnu kun er en lille bæk, stoppede vi. Vi kiggede på ruinerne af et krudttårn fra revolutionstiden. Ruiner er sjældne i Amerika, og vi trådte indenfor med en vis ærefrygt. Minder fra revolutionen passerede forbi os... Revolution!

Der knytter sig altid så meget blod og så mange tårer til det ord. Men hvad havde det store nordamerikanske land været, hvis ikke revolutionen havde gjort det til en republik, til Jordens mest frie og velsignede land?... Inden for tårnets mure voksede græsset frodigt, og flere træer strakte fredeligt deres bladfyldte grene ud mod ruinens røde vægge. Nogle smukke convolvoler¹⁾ stod ved foden af et af disse træer, som var en pragtfuld cypres. Jeg bukkede mig ned for at plukke en af disse blomster, da jeg pludselig hørte en hvislende lyd. En stor klapperslange rejste sig fra buskadset og krøb lynsnart gennem det frodige græs! Det var den første slange, jeg så i naturen, og synet betog mig ganske lyst til at plukke flere blomster. Denne slange har senere, selv om jeg har set flere hundrede af dens artsfæller, spillet en stor rolle i mine drømme og ødelagde mit humør den dag. Jeg er ellers ikke bange af mig,

*»Vi kiggede på ruinerne af et krudttårn fra revolutionstiden.
Ruiner er sjældne i Amerika...«*

men en rysten går altid igennem mig, hver gang jeg i skoven eller på prærien møder disse giftige reptiler.

Ikke så langt fra Charleston ligger en yndig egn, der er omgivet af nogle dejlige skove med cypresser, sassafraser²⁾ samt kastanjer. Her ligger et karmeliterkloster³⁾, som er meget rigt og tæller mange nonner. En lørdag morgen først i april gjorde jeg en udflugt til stedet i selskab med den danske konsul og et par andre amerikanere. Vor tur var foranlediget af, at der denne dag skulle finde en nonneindvielse sted. Ved vor ankomst var klostrets pragtfulde kapel fyldt med besøgende, hovedparten kvinder. Af samme grund som vi var de kommet af nysgerrighed for at overvære den forestående ceremoni.

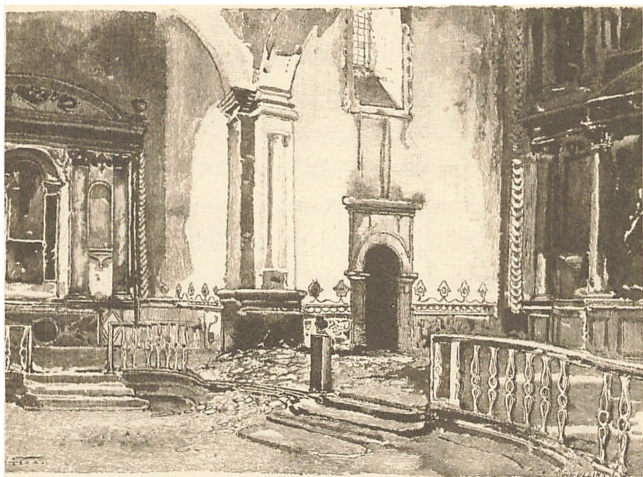
Cirka klokken elleve trådte miss Mary Josephine Smith (eneste barn og arving til en nylig afdød rig købmand i Charleston), og miss Margaret Ellen Holbrook (denne unge dame havde været forlovet med en ung

advokat, der begik en forbrydelse, som gav ham livsvæ-
rigt fængsel. Senere blev han benådet af præsidenten
og lever nu i det »fjerne vesten« – miss Holbrook tog
sløret på grund af dette), fra Baltimore ind i kapellet
ledsaget af deres brudepiger. De var begge klædt i
hvidt og bar kostbare juveler og perler. Et smukt,
langt slør hang ned over deres hårfletninger og deres
skuldre. De lignede to brude, der netop skulle gå frem
til alteret. Aldrig har jeg set, et så ungdommeligt,
skønt og lykkeligt ansigt under brudesløret som hos
miss Smith. Miss Holbrook så mere alvorlig ud – og der
var en ubeskrivelig resignation i hendes fine, blege an-
sigtstræk og over den høje, marmorglatte pande. Nu
søgte hun inden for klostrets stille mure at finde den
fred, som verden havde berøvet hende på grund af
hendes elskers fejltrin. Mon hun ville finde, hvad hun
søgte?

De to unge piger satte sig ned i forsamlingen, og
klokken tolv holdt en af South Carolinas mest begave-
de prædikanter, pastor John P. Donellan højmesse.

Teksten var hentet fra Matt., 11. kapitel, 28., 29. og
30. vers: »Kommer hid til mig alle I, som lide og er be-
drøvede...«

Med et blomstrende og smukt sprog beskrev han alle
verdens tomheder, fristelser og tillokkelser som en
modsatning til klostrets stille, religiøse og velgørende
liv. Men efter min ringe mening, så dadlede den gode
prædikant i den første del af sin tale alt for meget den
skønne verden og var alt for hård ved dens største
pryd, det smukke køn. Efter talen modtog de to novi-

cer det hellige sakramente, og da denne højtidelige handling var til ende, blev tæppet, der hang på venstre side af alteret, trukket til side – og forsamlingen så nu hele klostrets sanctuarium⁴⁾. En lang procession af nonner med vokslys i hænderne gik frem. Nogle bar hvide slør, andre sorte. De to novicer rejste sig og gik, ledsaget af brudepigerne atter hen til alteret, hvor ærkebispens modtog dem. Han fulgte dem hen til indgangen til sanctuariet, hvor nonnerne slog kreds om dem. Så spurgte biskoppen dem om deres navne og om de nøje havde overvejet og af egen fri vilje havde taget dette vigtige skridt. Det bekræftede de med klare og højtidelige stemmer. Så trak de sig tilbage til et tilstødende rum. Få minutter senere kom de atter ud, iført søsterskabets klædedragt og med afklippet hår, dog uden slør. De havde begge et brændende vokslys i hån-

den. De knælede ned foran alteret, og nu døbte ærkebiskoppen miss Smith til søster Alberti og miss Holbrook til søster Rosa af Lima. Under disse navne skulde de for fremtiden kendes af nonnerne. Så blev der kastet et hvidt slør over deres hoveder, og lidt efter tog de afsked med deres slægtninge, som havde overværet ceremonien.

Under hele optagelsesceremonien – med den katolske kirkes mange tankevækkende skikke – hørtes den dejligste musik og sang, og da det hele var forbi, og de store alterlys, der var indhyllet i en bedøvende sky af røgelse, var slukket – så lød der fra mange af de knælende »rettroendes« læber et halvhøjt *ave*.

Men da vi atter sad i vor magelige ekvipage udbrød den ene amerikaner: »*D-d fool, that girl! – She is worth half a million, and now she gives it all to those infernal priests!*« (»Hvilken fordømt nar, den pige dog er!« – det var miss Smith, han mente – »Hun ejer en halv million, og nu giver hun det hele til disse helvedes præster!«).

Det var *hans* mening om den ting, og jeg kan ikke nægte, at vi andre i vort stille sind gav ham ret.

Jeg skulle rejse fra Charleston nogle få dage senere, efter at have gjort »gode affærer« der, som det hedder i handelssproget. Jeg skulle gennem Georgia og Alabama til Mobile og derfra videre til New Orleans, hvor jeg håbede at finde et godt marked for vore cigarer, inden den varme årstid satte ind i al dens utålelighed.

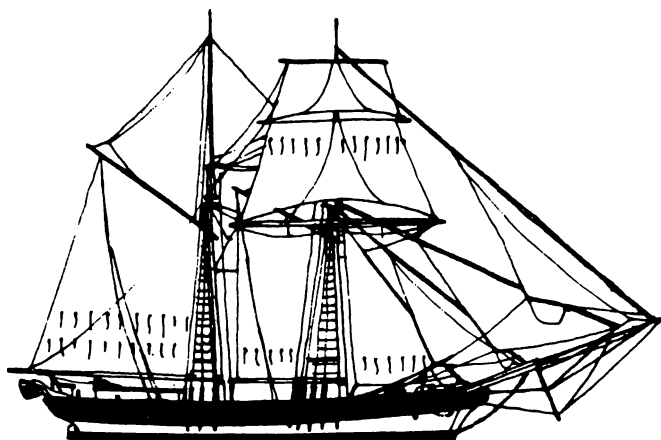
Den sidste aften i Charleston var påskeaften. Om ef-

termiddagen gik jeg hen til Christiansen for at sige farvel til ham og de landsmænd, som jeg håbede at møde der. Samme dag var imidlertid to danske fartøjer ankommet. Det var skonnerten »Håbet« fra Svendborg med kaptajn Rise, og briggen »Columbus« ført af kaptajn Christiansen. Sammen med kaptajn Smith fra Åbenrå fra skonnerten »Succurs«, der for kort tid siden var ankommet fra Rio, var de begge til stede hos købmand Christiansen. Det blev foreslået, at vi danske samme aften skulle komme om bord hos en af kaptajnerne for at spise påskeæg efter dansk skik. Efter en lille debat om, hvor det skulle foregå, blev det endelig afgjort, at vi skulle mødes hos kaptajn Rise klokken seks. Han var jo lige kommet fra Danmark og havde alle de varer, der passede til et dansk påskebord. Vi modtog hans tilbud med glæde.

Men først besøgte jeg sammen med et par andre danskere kaptajn Gaarn fra Aarhus. Han var en af de bedste og klogeste kaptajner, som jeg har truffet i udlandet. Han lå i Charlestons havn med sin smukke brig »Ægir«. Men desværre lå han i sengen på grund af en ondartet knæskade.

Senere gik vi så om bord hos kaptajn Rise, hvor et mellemmåltid allerede stod på bordet, og hvor vi fandt de andre i gang med »at stikke til varerne«.

I dette fremmede land blev det en munter og ufor-glemmelig påskeaften. Vi var 12-13 skandinaver forsamlede i den hyggelige kahyt, og da det blev for varmt dernede, gik vi op på dækket. Klokken otte lod værten aftensbordet dække, og man må tro, at det var

I 1830'erne blev udvandrere transporteret fra Europa til Amerika med sejlskibe. Disse skibe bragte f.eks. bomuld, tobak og træ til Europa – og vendte tilbage med udvandrere.

danske retter, der prydede bordet. Det var alt sammen kolde retter, men godt og rigeligt, som landet, hvor maden kom fra.

Men æggene var amerikanske. Og frugterne, der var anbragt ved bordenderne, forrådte deres sydlige herkomst. Midt på bordet tronede en skål med guava-punch⁵⁾. Den var omringet af et antal flasker med rød og hvid lak. Der var også Heerings kirsebærbrænde-

vin. (Denne fortræffelige danske drik findes overalt. Den har fundet vej selv til Kina og Australien. Og for et par dage siden så jeg den averteret til salg i en af aviserne, som udkommer i San Francisco i Californien). Kort og godt, så kunne man se, at alt var lagt an på, at det ikke skulle blive nogen tør påskeaften.

Man havde anbragt et stort sejl som loft over bordet, og Dannebrog vajede fra skonnertens mast. Snart lød ivrig snak og muntre sange omkring det veldækkede bord.

Kaptajn Smith, der havde deltaget i det første felttog⁶⁾ fortalte os mange træk fra de dage – dage, som vi aldrig havde drømt om skulle oprinde for vort fædreland, da vi var derhjemme. På denne påskeaften hørte jeg for første gang »Den tapre landsoldat« og »Holmens faste stok«, som mandskabet sang i deres messe ved de fyldte glas. Disse patriotiske viser lød godt og harmonisk, og hvis ikke sydens vinde i den milde aftenluft havde viftet omkring os, så kunne man let have troet, at man var hjemme igen – at man atter stod på dansk grund, hvad man på en måde også gjorde. Efter at styrmanden havde sunget den smukke sang af Holst⁷⁾ »Du er rig, du er dejlig, oh syd!« tømte vi vore glas for Norden og for den retfærdige sags fremgang og lykke... Men tro nu ikke, at vi glemte at skåle for *ham*, som Danmark så op til med tillid og fortrøstning. *Han*, hvis muntre ungdom var blevet til mandens alvor og kraft. *Han*, som gav Danmark frihed og svor, at landet skulle forblive udelt. *Han*, hvis navn aldrig vil glemmes, så længe det *danske* sprog tales

Frederik VII (1808-63). Dansk konge 1848-63. Malet af J. V. Gertner 1861. (Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg).

og Dannebrog vajer. Og sjældent, om nogen sinde, tør jeg påstå, er en konges skål blevet udbragt i De forenede Stater med en større jubel end den, der blev drukket for *Frederik VII*⁸⁾ hin smukke påskeaften om bord i den danske skonnert »Håbet« i havnen i Charleston...

Da klokken var elleve gik vi i land, men jeg syntes, at

det var for tidligt at finde mit hotel. Derfor gik jeg en ensom spadseretur langs med det såkaldte »Batteri«, hvorfra en malerisk udsigt åbner sig over indsejlingen til byen og over hele bugten. Jeg syntes, at det var en af de smukkeste påskeaftener, som jeg havde oplevet under mit lange fravær fra Danmark. Den hjertelige og glade stemning, der havde hersket blandt den kreds af landsmænd, som jeg netop havde forladt, bidrog meget til, at der sænkede sig en ro, en vis glæde i mit sind. Jeg vandrede længe omkring på »Batteriet« den påskenat. Månen stod fuld og rød på den gennemsigtige, lyseblå sydlige himmel. I en glimtende diamantild så jeg mangt et stjernebillede, som jeg ikke før havde set. Og Mælkevejen med dens myriader af funkulende punkter havde jeg aldrig oplevet så klar og så nær.

Der lå kun få skibe ude på rheden. Jeg genkendte den danske brig »Columbus«, der spejlede sine slanke master og rær i det næsten blikstille vand. Af og til hørte man et åretag, en vandfugls pibende røst eller en banjos hule toner fra et eller andet lille fartøj længere inde i havnen, hvor man rimeligvis også holdt påskeaften...

Men nu er det snart påskemorgen... I det fjerne Norden har klokkerne vel allerede kimet til froprædiken⁹). Jorden rundt har tusinder af knæ bøjet sig på »opstandelsens morgen«. Tusinder af bønner har lydt fra andægtige læber til kærlighedens ufattelige ophav, og om få timer vil også her i den sydlige by i den ny verden de dybe malmtunger kalde de troende til Her-

rens hus... De troende, ja, hvem der havde sin barn-
domstro i behold, hvem der aldrig havde vaklet i sin
tro, aldrig ladet den kolde fornuft danne sig nye guder,
så længe den gamle endnu lever...

Jeg sov trygt og roligt, da jeg kom hjem denne på-
skenat, og da jeg vågnede næste morgen følte jeg en
frihed gennemstrømme mig, som både styrkede sjæl
og legeme.

En time senere forlod jeg Charleston.

PÅ REJSE I GEORGIA

Som sagt, var det påskemorgen, vi sagde farvel til Charleston. Vort bestemmelsessted var byen Atlanta i Georgia, en distance på cirka 500 kilometer. Billetten koster 10 dollars, og man kører med jernbanen lige til Hamburg i South Carolina. Her må man stige om til en vogn, der transporterer passagererne videre til Augusta i Georgia, hvor man atter stiger på et tog. Ad et meget slet jernbanespor når man Atlanta den næste morgen. Denne tur gennem South Carolina er temmelig ensformig. Man ser næsten kun fyrreskove. Hist og her dukker en bomuldsmark op, hvor netop det første grønne stikker frem, og som afveksling i ensformigheden ses nu og da en risplantage, som på denne årstid helt står under vand. Denne stats hovedprodukter er som bekendt ris og bomuld. Mange år efter den første kolonisation var indigo¹⁰⁾ det eneste produkt, man avlede – både på de rige og istidsaflejrede lave jordområder og i de frugtbare distrikter i de højere beliggende *counties* (ordret oversat: »grevskaber« – hvor ilde end dette ord klinger i en republik). Man dyrkede kun tobak i det indre af staten, men i en ringe udstrækning. Da man indførte risplanten i begyndelsen af det 18. århundrede, skete der en forandring i South Carolina.

Bomuldsplante.

Frem af plantens kapsler bryder lange bomuldshår, som finder udstrakt anvendelse i teknikken, især til tekstiler.

De sidste år var udførslen alene 40.000 *barrels*¹¹⁾ klar ris og 300.000 *bushels*¹²⁾ uafskallet ris (*paddy*). Bomuldsproduktionen er endnu større. Denne nyttige plante blev indført i 1784, og allerede i 1796 var udbyttet seks millioner pund bomuld. Siden da er dyrkningen blevet mere og mere udbredt. Og nu er udbyttet 100 millioner pund om året. (Hele Amerikas bomulds-høst var i 1847 1.041.500.000 pund).

Arbejdet i rismarkerne skal være det mest usunde i De forenede Stater, og jeg kan ikke afgøre, om det er ret eller uret, når man påstår, at det kun er de sorte, der kan holde dette arbejde ud. Men det er en kendsgerning, at de plantager, der ligger i nærheden af rismarkerne, er ubeboede i den varme årstid. Plantageejerne rejser med deres familier til de nordlige stater eller til andre egne,

hvor klimaet er sundere. Man påstår ligeledes, at opholdet i en rismark på én eneste sommernat næsten altid medfører døden for en hvid mand.

Efterhånden som vi nærmede os Georgia syntes det, som om landskabet blev mere venligt og smilende. Vi kom ud af de mørke og monotone fyrreskove. Vi så majs- og bomuldsmarker, og der lå overalt smukke, hvide huse med verandaer og haver. I nærheden af Augusta så vi et henrivende syn. På en plantage voksede der nemlig et hegn på en strækning af over syv danske kilometer. Det bestod af lutter røde og hvide cherokee-roser, som blomstrede i deres fulde pragt, næsten helt udsprunget. Man ser disse hegn mange steder i Georgia og andre sydstater. Både cherokee- og Macartney-rosen er på grund af deres kraftige torne og frodige vækst et ganske uigennemtrængeligt gærde. Plantagens hegn var plantet for over 50 år siden og står nu i sin mest frodige og blomstrende tilstand.

Vi blev kun kort tid i Augusta, og rejste videre henimod aften. Da vi steg ind i toget, var der oven over sæderne anbragt en slags køjer for de passagerer, der vil have en ordentlig lur. Men det var der ikke mange, der benyttede sig af, idet der har været flere uheld på denne banestrækning, der som sagt er en af de dårligste i hele Unionen. Hvis man ligger i en af disse køjer, som man kun med stor vanskelighed kan komme ud af, risikerer man – hvis uheldet er ude – at blive knust eller lemlæstet. Hvorimod man har hænder og fødder frie, når man sidder på sæderne.

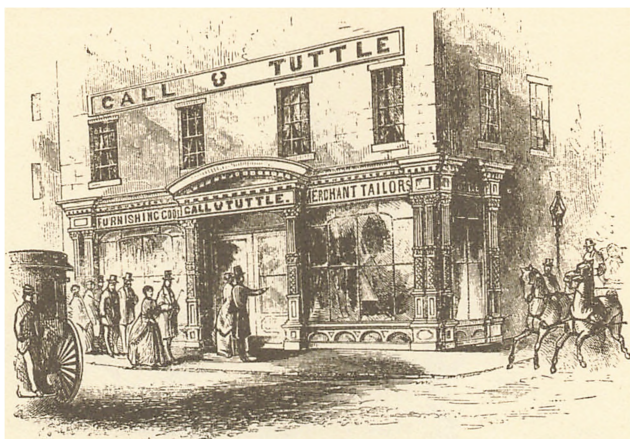
»Efterhånden som vi nærmere os Georgia syntes det, som om landskabet blev mere venligt og smilende. Vi kom ud af de mørke og monotone fyrreskove... og der lå overalt smukke, hvide huse med verandaer og haver...«

Vi kørte hele natten og gjorde kun holdt for at tanke vand og få brændsel om bord. Klokken syv om morgenen ankom vi til Atlanta i god behold. Inden vi overhovedet var steget af toget, stod der foran byens to ho-

teller nogle negre og kimedede af alle kræfter med klokkerne som et tegn på, at frokosten var klar. Vi steg af toget og efter at have vasket os på hotellet, drak vi en *gin and bitters* og gik til frokostbordet, som ikke var særlig velforsynet.

Atlanta er en helt nyanlagt by, og som mange andre amerikanske byer er den blomstret op på nogle få år. Den skylder sin eksistens, at jernbanen løber gennem byen og fortsætter helt ind i staten Tennessee. I alt bor der cirka 4.000 hvide og sorte mennesker i byen. Man ser flere ganske pæne butikker, forlystelsessteder og kirker samt et meget smukt jernbanedepot med værksteder og pakhuse. Jeg var kun kort tid i byen, men gjorde alligevel to interessante bekendtskaber. Et af apotekerne i Atlanta ejes nemlig af en dansk mand, Nissen. Han var født i Frederiksstad¹³⁾ og havde opholdt sig i Amerika meget længe. Jeg tilbragte et par behagelige aftener hos denne dansksindede og liberale slesviger, men det var desværre første og sidste gang, jeg mødte ham. Hans helbred var undergravet af svindsoten, *the consumption*, denne landeplage i De forenede Stater, som hvert år bortriver et næsten lige så stort antal mennesker som den gule feber og lignende. I hans feberglinsende øjne lå varslet om, at det kommende forår ville brede sit grønne tæppe over den brave nordbos grav, langt fra fædreland, venner og familie.

I Nissens hus traf jeg en fransk læge, N. d'Alvigny, som var cirka 50 år og nyligt tilflyttet fra Charleston, hvor han havde arbejdet med held i længere tid. Jeg

»Man ser flere ganske pæne butikker, forlystelsessteder og kirker samt et meget smukt jernbanedepot...«

besøgte ham dagen før vor afrejse og fik at vide, at han havde forladt Frankrig efter Julirevolutionen i 1830. Han var syg, men håbede at genvinde sit helbred i Atlanta, hvor luften er frisk og vandet fortrinligt. Han havde bygget sig et nyt hus og havde mange ting, som vidnede om, at han havde været velstående engang. I hans studerekammer blev jeg især interesseret i to dejlige landskabsstykker, som var malet af en mesters hånd på mahognitræ. Han fortalte mig, at de var malet i Italien for mange århundreder siden, og at Marie-Antoinette¹⁴⁾ havde foræret hans far dem, fordi han var hendes læge.

Hvor mange forskellige mennesker møder man ikke på sine rejser i denne skønne verden. Ser dem i nogle

De såkaldte skovmænds (= nybyggere = »backwoodsmen«) primitive livsform illustreres af denne tegning, hvor en pionér bruger, hvad man kunne kalde en datidens grill.

flygtige minutter, kommer til at holde af dem, skilles fra dem for aldrig mere at mødes. Glemmer dem, som de glemmer én...

Vi rejste videre med toget til en anden lille by ved navn Griffin. Her finder man et stort bomuldsmarked og mange bomuldsfabrikker, der forarbejder dette nyttige produkt. På denne egn fandtes der ti år tidligere kun den tætte urskov med nogle få blokhuse beboet af modige *backwoodsmen*, skovmænd, nybyggere.

Georgia har tidligere udelukkende været en agerdyrkende stat, men har de senere år udviklet sig til en fabriksstat. Den vil måske om få år gøre Massachussets rangen stridig med hensyn til kvantiteten af dens fabrikkers forbrug af bomuld. Dette bunder i, at transportudgifterne er mindre kostbare i de sydlige stater, og at fabrikkerne drives ved vandkraft næsten hele året rundt samt at brændsels- og leveomkostninger ikke er så høje som i nordstaterne. For slet ikke at tale om den besparelse, der ligger i, at man hovedsagelig bruger negre som arbejdskraft.

Vi solgte godt i Griffin, og efter mit forslag blev det nu bestemt, at jeg skulle rejse til La Grange, en lille by

»...fabrikkerne drives ved vandkraft hele året rundt.«

ved grænsen mellem Georgia og Alabama, mens min rejseledsager tog diligencen til Opoleika og derfra videre til Montgomery i Alabama. Jeg havde en dobbelt-hensigt med mit forslag. Dels ville jeg prøve at handle på egen hånd. Dels kunne jeg – ved personlig at følge med vognen med vore havannesere – se mig omkring i denne sydstat. Så kunne jeg senere beskrive, hvad jeg så og oplevede.

Der var lang vej fra Griffin til La Grange. Turen ville vare fire dage, men alle de oplevelser, jeg kom ud for, erstattede rigeligt den ubekvemme måde, som jeg skulle rejse på.

Jeg lejede en vogn. Vore kasser blev lastet, og et stort lærredstelt blev slået op over lasten. Sambo, som var sort, var min kusk og rejsefælle, og vi havde det fortrinligt sammen på turen. En tidlig morgen forlod vi den venlige og driftige by Griffin for over bjerge og gennem dale, skove og sumpe at rejse mod La Grange. Det havde regnet stærkt de foregående dage, og Sambo gav mig ikke den største trøst med hensyn til vejret eller vejene, men det bekymrede mig ikke. Som sagt havde hele denne rejse nyhedens interesse for mig.

Selv om Kaptajn Marryat og andre engelske forfattere har givet et énøjet, kritisk billede af de amerikanske forhold, må jeg dog give dem ret i én ting: Nemlig kritikken af de dårlige landeveje, for ikke at tale om deres ufremkommelighed, hvilket er mest udpræget i syd-staterne. Min sorte Sambo havde ret, da han før vor afrejse havde fortalt mig, at vi ville få en hård dyst, in-

»...de dårlige landeveje, for ikke at sige deres ufremkommelighed.«

den vi nåede til La Grange, og ofte fortrød jeg, at jeg ikke havde rejst med diligencen i stedet for at følge med vor pakkvogn. Da vi kørte bort fra Griffin gik det

udmærket. Vi rejste gennem en dejlig skov, der var fuldt udsprunget, og hvor det såkaldt spanske mos hang ned fra træernes grene i tykke fletninger. Med dets skæggrå farve dannede det en forunderlig kontrast til de saftiggrønne blade, som man så i alle mulige størrelser på de forskellige træer.

Overalt var der en umiskendelig medicinsk og aromatisk duft fra de utallige urter og planter, der dækkede jorden. De voksede frodigt i den dunkle skov ved foden af de hundredårige træer, der skjærmende strakte deres grene ud over dem, men alligevel ikke forhindrede, at en enkelt mild og varm solstråle sendte et velgørende lys ned over dem. Men vi fandt snart ud af, hvad det ville sige at køre på landevejene i Georgia, da vi kom ud af skoven til en mere flad egn. Her var der ris- og bomuldsmarker på begge sider af vejen afvekslende med store majsmarker. Vor vogn var ikke affjedret, og ved hvert eneste skridt af vore heste hen over tusinde huller og fordybninger fik vi skub og stød, som just ikke var lemfældige. Både Sambo og jeg hoppede ofte fra sædet op i lærredsloftet, og hvis det havde været af en hårdere substans, så havde vi fået buler i hovedet og rifter i ansigtet. Da vi havde kørt nogle kilometer blev jeg træt af denne befordring og steg af vognen. Vi havde nærmet os en fordybning i vejen, som så mig noget mistænkelig ud. Der var lagt enkelte træstammer i hullet for at fylde det op... Og mine bange anelser gik i opfyldelse: Hjulene gik ned i sølet. Hestene trak af alle kræfter, men forgæves. Køretøjet sad fast nede i dyndet og mellem træstammerne, og hverken

Sambos banden eller min kraftige danske sværgen fik os ét eneste skridt videre. Vi sad fast og det nok så solidt. Sambo måtte nu også stige af vognen, og jeg hjalp ham det bedste, jeg kunne. Men jordbunden i Georgia er svær. Og vi arbejdede over en time uden resultat.

Nu hentede Sambo en gren, som stormen havde revet af et gammelt træ. Den stak vi under et af hjulene for at få det løftet. Men næppe var det lykkedes, før hestene begyndte at trække i vognen, så grenen knækkede, og vi sank dybere i end før. Efter at have ventet en lang tid, hørte vi bjældeklang, og nu nærmede sig en lang karavane af heste og muldyr, der var spændt for nogle store fragtvogne. Mod gode ord og betaling fik vi fire heste spændt foran vor vogn, og så nåede vi endelig i ordets rette betydning det tørre land og slap op af sumphullet – men jeg foretrak at fortsætte til fods, selv om solen brændte ubarmhjertigt. Sambo kørte nu skridt for skridt hen ad den rædsomme landevej.

Snart kom vi atter ind i en skov, hvor der lå en lille kro. Her hvilede vi et par timer, mens vi fik noget mælk, frisk majsbrød og æg. Og så drog vi uden uheld videre.

Sambo fortalte mig, at der i nærheden lå en stor plantage, som ejedes af en ung, rig og gæstfri mand. Sambo tilrådede, at vi søgte natteherberg der, da det var farefyldt at køre om natten – så meget mere som månen muligvis ikke ville komme frem, og det desuden så ud til regn.

Efter nogle kilometers kørsel nåede vi frem til en

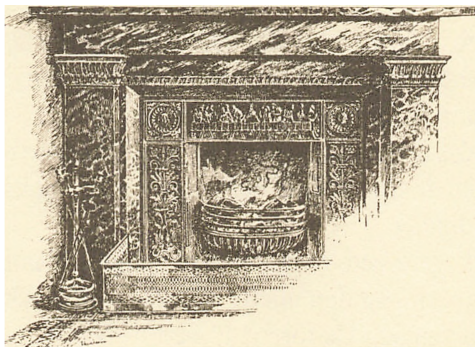
*»Det er velsignet at nærme sig
et venligt, indbydende hus...«*

sidevej, der førte til en poppelallé, og for enden af denne lå et stort, hvidt landsted. – Det er velsignet for en træet rejsende på en sådan aften at nærme sig et venligt indbydende hus med udsigt til en gæstfri velkomst hos en rig plantageejer. Foran huset stod en slave. Jeg spurgte, om det var muligt, at han kunne forespørge sin herre, om vi kunne få logi for natten. Den sorte mand gik ind, og plantageejereren kom selv ud. Han kastede et prøvende blik på min person samt på Sambo og vognen. Så spurgte han mig om mit navn, min stilling og mit rejsemål. Jeg gav ham et tilfredsstillende

svar, og med ægte sydstatsgæstfrihed bød ham mig stige ned og tage til takke med hans hus.

Min vært var omkring 30 år gammel. Hele hans person og udseende gav indtryk af en virkelig gentleman, men jeg så snart, at der var noget sørgmodigt over hans væsen. Han sagde ikke ret meget, og selv disse få ord var tilsyneladende mere udtalt af høflighed end for at underholde mig. Hans hustru var til stede ved aftensbordet. En ung og smuk kvinde, men også hendes ansigt havde et vist melankolsk udtryk. Da bordet var dækket af, gik hun ud af rummet, og en tjener trådte ind og tilbød os nogle fortrinlige havannesere på en sølvbakke.

Min vært og jeg tog nu plads ved kaminen, hvor en svag ild ulmede. Jeg skulle netop til at indlede en sam-

tale, da en slave trådte ind med hatten i hånden. Han nærmede sig sin herre og sagde hviskende:

»Herre, ligkisten er kommet.«

»Det er godt,« svarede plantageejereren, og tjeneren forlod rummet.

Min vært bemærkede min forundring og sagde nu:

»Jeg har været bedrøvet, meget bedrøvet i dag. Siden min fars død har jeg ikke haft så stor en sorg som netop i dag. I morges mistede jeg den bedste og mest trofaste ven i verden. En mand, som jeg har agtet og æret, så længe jeg kan mindes. Han var min fars legeskammerat, og han var en slags rådgiver for mig. Han var en tro tjener, en ærlig mand og en oprigtig kristen... Jeg stod ved hans seng i dag. Han holdt mine hænder fast trykkede i sine, og de sidste ord han sagde var: *'Herre, mød mig i himlen!'*«

Efter en lille pause fortsatte den unge plantageejer med bevæget stemme: »Hans tab er uerstatteligt. Når jeg forlod mit hus, sagde jeg til ham: 'John, se efter at alt er i orden, mens jeg er borte,' og så vidste jeg, at min kone, mit barn og min ejendom var lige så sikker, som om hundrede soldater holdt vagt over huset. I hele mit liv har jeg aldrig sagt et ondt ord til ham – det var heller ikke nødvendigt. Jeg har hundrede slaver, mange af dem er tro, ærlige, oprigtige – men ingen af dem er som John.«

Mine læsere ved, at jeg mange gange har udtalt mig imod slaveriet og den måde, mange af de stakkels sorte behandles på i De forenede Stater. Når man har opholdt sig i længere tid i nordstaterne og først og fremmest er europæer, så må hjertet oprøres, når man hører om eller er vidne til, hvordan de hvide mishandler de sorte. Men undertiden er man måske for streng i

Kurér fra den Nordamerikanske Borgerkrig 1861-65. Krigen var en direkte følge af Sydstaternes slaveri, som Nordstaterne var imod. I 1860 satte republikanerne negerslaveriets ophævelse i hele Unionen øverst på deres politiske program. Krigen var uundgåelig og førte til Sydstaternes nederlag og slaveriets afskaffelse.

sin dom og tager ikke et tilbørligt hensyn til de lokale forhold. Negerslaveriet er en plet på den nordamerikanske republiks skjold. Men man ser dog på det med andre øjne, når man personligt rejser gennem slavestaterne, end når man hører om slaveriet i de egne af Unionen, hvor man ikke tåler det.

Jeg kan ikke nægte, at en mildere tanke fyldte mig, da jeg den aften hørte den unge plantageejer fortælle om sin døde tjener og ven. Selv om jeg på forhånd var imod alt, hvad der kaldtes slaveri og ufrihed. Man vil aldrig få mig til at forsvare negerslaveriet i De forenede Stater, men efter selv at have betragtet forholdene, så er jeg på den anden side ikke utilbøjelig til at se på slaveriet (i det mindste i øjeblikket), som et uundgåeligt onde. Særlig når man betænker de særegne forhold, der hersker i syd- og veststaterne sammenlignet med nord- og øststaterne.

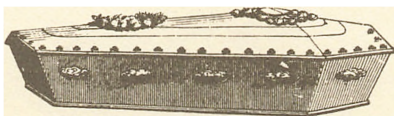
Men lad os vende tilbage til den ovenfor skildrede aften. Da min vært havde sagt det sidste ord, fulgte en lang pause... Vi røg vore cigarer i tavshed, og jeg ville ikke afbryde ham i hans tanker. Endelig sagde han:

»Mange af min gamle vens slægtninge og venner ønsker at deltage i begravelsen. Derfor har jeg underrettet flere plantager i omegnen om, at han vil blive begravet i nat. Flere er nok allerede ankommet, og da jeg gerne vil se, om alt er i orden, håber jeg, De undskylder mit fravær nogle minutter.«

På min forespørgsel fik jeg lov til at ledsage ham.

Vi spadserede nu over til *the quarter* – det hedder den klynge småhuse på plantagerne, hvor de sorte bor.

Området lå et par hundrede meter fra hovedbygningen og bestod af to lange gader, kunne man kalde dem. Vi gik ind i et af husene, der var fyldt af negre. De rejste sig alle op, da vi trådte ind. De fleste af beboerne hilste min vært med ord og miner, der tydeligt viste, at de sympatiserede med ham på grund af den tro tjeners død. Ligkisten, der stod midt i stuen, var forarbejdet af lyst, smukt poleret valmuetræ. Liget var ikklædt en fin bomuldsskjorte og lange, hvide strømper.

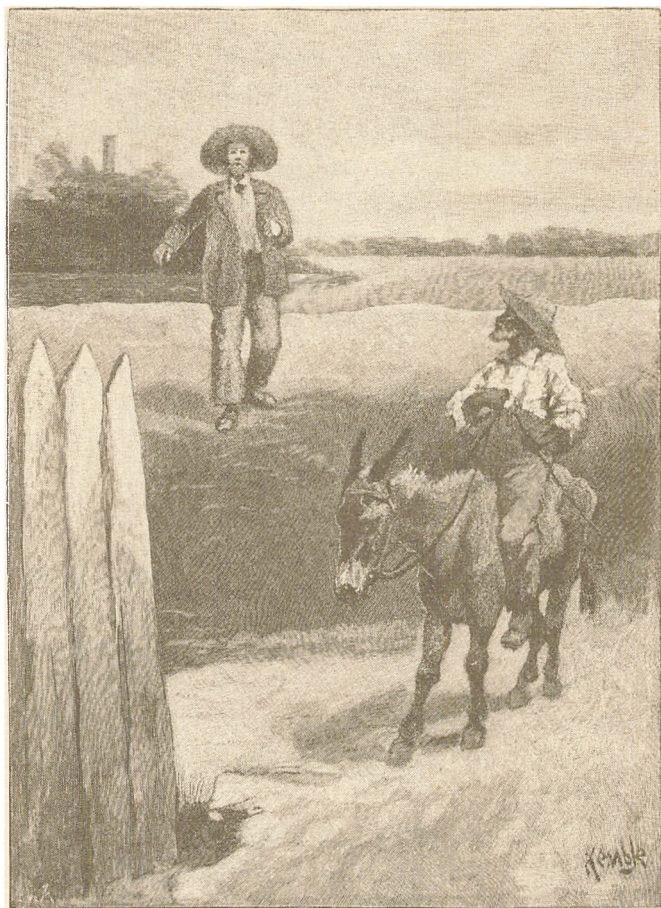

Den unge plantageejer gik nu hen til kisten. Han lagde hånden på sin trofaste tjeners kolde pande, og længe betragtede han vemodigt de stivnede ansigtstræk, der lige fra hans tidligste barndom havde været ham så kære og velkendte. Da han atter hævede blikket blinkede en tåre i hans øje. Højtideligt og følelsesfuldt udbrød han:

»Han var en tro tjener og en sand kristen. Hvis I følger hans eksempel, så har I intet at frygte, når den tid kommer, da I ligesom han skal ligge her.«

En gammel mand med firs vintres sne på sin isse svarede:

»Master, det er sandt, og vi vil forsøge at leve som ham!« Den gamle mands ord blev bekræftet af en sagte bifaldende mumlen fra de tilstedeværende, og efter

»Han var en tro tjener og en sand kristen...«

at min vært havde givet nogle ordrer med hensyn til begravelsen, gik vi tilbage til hovedbygningen.

Cirka klokken 11 trådte en tjener ind i salen og meddelte, at man nu var klar til at begive sig på vej med kisten.

Min vært vendte sig nu mod mig og bad mig gå med udenfor, hvor jeg skulle overvære noget, jeg vist aldrig havde været vidne til før. Da vi trådte ud, så vi, at ligtoget havde sat sig i bevægelse. Man gik langsomt og højtideligt ad en vej, der lå ganske nær hovedbygningen og som førte til begravelsespladsen.

Kisten stod på en vogn, som blev fulgt af over 200 negre, der gik i en lang række, fire ved siden af hinanden. De havde hvide bomuldsdragter og var barhovedede. I hver anden firemandsgruppe gik to unge negre med klartlysende fakler. Midt i optoget så man den sorte præst. Han var en meget høj og kraftig mand, og han sang en begravelsessalme med sin dybe og gennemtrængende stemme. Da han gav et tegn med hånden istemte et mægtigt sangkor. I den stille nattetime forekom det mig at være den smukkeste og mest højtidelige sang, jeg havde hørt i mit liv...

Længe efter at optoget havde passeret os og var ankommet til kirkegården, der lå næsten en kilometer borte, kunne vi stadig høre dette melodiske kor. Og da sangen forstummede, så vi mod vest, at himlen blev stærkt oplyst. Det var skæret fra faklerne, der samlet blev kastet i et bål foran den gamle negers grav.

Og min vært havde ret! Dette natlige skuespil var nyt for mig, og jeg vil aldrig glemme det.

Tidligt næste morgen blev jeg vækket af Sambo, og ef-

»Nu skulle vi atter ud på de skrækkelige veje, og selv om de på én strækning kunne være tålelige, så var de for det meste ufremkommelige og halsbrækkende.«

ter morgenmaden tog jeg afsked med min vært og hans smukke hustru. Jeg steg sammen med min kusk op under vognens lærredstag, og snart lå den gæstfri plantage langt bag os.

Nu skulle vi atter ud på de skrækkelige veje, og selv om de på én strækning kunne være tålelige, så var de for det meste ufremkommelige og halsbrækkende. Det var en trøst, at der ikke var så mange bakker, men havde vi ikke haft så fortræffelige heste, er jeg sikker på, at vi ikke ville være nået vort bestemmelsessted de første otte dage. Ved middagstid blev varmen igen næ-

sten utålelig, og vognens bumlen tvang mig desværre til at stå af og gå, mens Sambo nok så flegmatisk blev siddende og underholdt sig med hestene, som han gav alle mulige kælenavne.

Turen var for øvrigt ikke særlig interessant. Det var de samme naturscener, de samme ensformige skove, marker og sletter, som vi havde mødt dagen i forvejen, og jeg længtes efter at opleve et eller andet spændende. Men det skete ikke – derimod gjorde jeg et bekendtskab midt på landevejen nogle kilometer fra landsbyen Greenville. Det var en ung, slank mand i en let sommerdragt med en botanisér taske og en lille rulle på ryggen. På et sted hvor vejen bugtede sig, trådte han ud af skoven og hilste venligt på os, mens han kom nærmere. Vi begyndte en samtale, og jeg erfarede, at han var en ung mediciner, som var ude på en botanisk og mineralogisk ekskursion. Ligesom jeg, skulle han til La Grange, hvor han havde familie. Hans bagage var sendt i forvejen, og vi besluttede at rejse sammen. Hans botanisér taske var fuld af urter, sten og andre rariteter, og med entusiasme talte han om sit store og smukke fædrelands flora og naturmærkværdigheder. Han var i ét og alt en behagelig rejseledsager, som jeg glædede mig over at have mødt. Han hed James Brady, og snart fortalte han mig om hele sit livsforløb og sine familieforhold.

Inden vi nåede til den lille by Greenville havde vi en lang samtale, som kun blev afbrudt, når min rejseledsager opdagede en eller anden sjælden urt eller blomst i vejkanten, eller når han standsede for at lovprise et

af de mægtige cedertræer eller en stedsegrøn eg, der ragede frem som kæmper på begge sider af vejen.

I Greenville gjorde vi holdt for at styrke os ved et godt middagsmåltid på hotellet og få nye kræfter til at fortsætte rejsen. Inden vi spiste, opholdt vi os i hotellets *parlour*, salon. Vi var de eneste gæster, og det tog derfor ikke lang tid at dække vort bord med en god mid-

dagsmad. Vi tog for os af retterne og skyllede det hele ned med en fortrinlig *cider*, æblevin. Min ledsager havde alene og sammen med flere af sine medstuderende rejst gennem Georgia på kryds og tværs, og jeg fik mange interessante oplysninger om hans fødestat. Blandt andet havde han foretaget en ekskursion sammen med en professor Carroll og tretten studenter fra Georgia-universitetet i Athens. For kort tid siden var de rejst til den såkaldte *Guldregion* i den vestlige del af staten. På denne egn findes der nemlig mange mineralårer med jern, bly og guld. Gullet findes i ret store mængder. I bjergene omkring Tooca, Coosa, Tallapoo-sa og Chatachoochie har det årlige udbytte de sidste

tyve år været omkring 300.000 dollars, og regeringen har derfor anlagt en møntfabrik i Dahlonoga. På samme udflugt var Brady og resten af selskabet nået til Raccoonbjergene, der ligger på grænsen mellem Tennessee og Georgia. Her fandt de en mammothule¹⁵⁾, der vel imidlertid næppe kan måle sig med den hule, som jeg besøgte i Kentucky, og som jeg senere vil beskrive i mine beretninger fra mit ophold i staten Kentucky. Men hulen, de opdagede, er utvivlsomt et sjældent naturfænomen, og den vil i fremtiden, når den er udforsket af fagfolk blive et interessant studieobjekt for geologer og naturforskere.

Da jeg selv var forhindret i at besøge hulen, bad jeg mr. Brady om tilladelse til at gøre et uddrag fra hans dagbog om hulebesøget. Og i en fri oversættelse giver jeg disse betragtninger videre til mine landsmænd:

»Det mest mærkværdige ved denne hule er, at den består af en uregelmæssig gang eller snarere korridor, hvorfra der udgår hele rækker af kamre på begge sider. Korridorens bredde er cirka seks meter, mens højden varierer fra halvanden til cirka tyve meter. Gulvet er jævnt på enkelte steder, men nedstyrtede klipper og dybe revner gør passagen yderst vanskelig og farlig. Ned fra hvælvingen eller loftet, der næsten overalt er buet, men i en symmetrisk form, hænger der stalaktitter¹⁶⁾, drypsten, af varierende størrelse og udseende.

Vi vandrede gennem denne gang, der er mindst tre kilometer lang og standsede først ved en pludselig

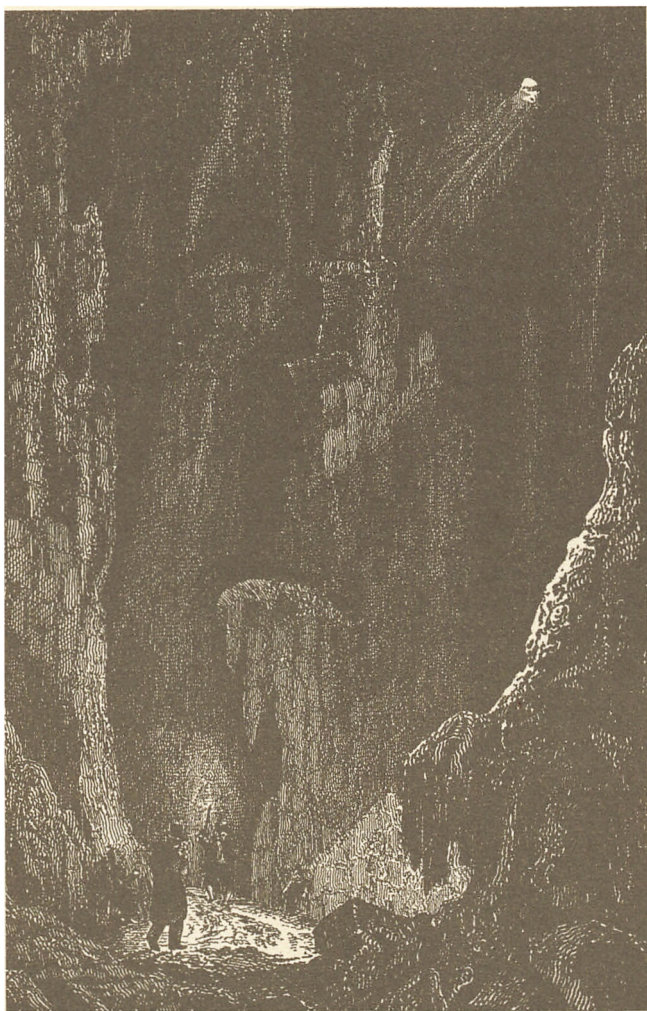
»Det mest mærkværdige ved denne hule er, at den består af en uregelmæssig gang eller snarere korridor, hvorfra der udgår hele rækker af kamre på begge sider.«

skråning ned i dybet. Med nogle fakler så vi cirka 30 meter nede et stort og uhyggeligt rum, men vi opgav at undersøge det nærmere, da det efter flere forsøg viste sig umuligt at komme derned.

Vi gik tilbage for nærmere at undersøge de forskellige afdelinger af hulen, der befandt sig på begge sider

af gangen. Cirka 400 meter fra indgangen kom man således ved at dreje til siden ind i en høj og prægtig hvælving, der i sin størrelse lignede en katolsk katedral. Til højre i denne hvælving fandtes en nedgang, der var cirka seks meter dyb og som førte til en anden hvælving, der lignede et græsk tempel. Med sine stalaktit-formationer så det ud som Parthenontemplet¹⁷ må have gjort det i sin tid med søjler og kapitæler, med de store indgange og den imponerende facade. Men det hele var stalaktit-formationer, der på nogle steder var som slebet glas, på andre områder furet og mat, og på sine steder overtrukket med et gipslag, hvorigennem de klare stalaktitter nu og da glimtede og kastede skæret fra faklerne tilbage med en manganfarvet og strålende glans.

Under den omtalte hvælving befandt sig en trappe, der var omkring halvanden meter bred. Vi steg cirka tyve meter ned ad denne trappe og kom til en væg, der syntes at danne et uigennemtrængeligt bagtæppe for denne del af hulen. Men det var ikke tilfældet. I væggen midt fandt vi ved en nøjere undersøgelse en åbning, der var cirka 60 centimeter i diameter. Den krøb vi igennem og stod nu i en række af kamre, der var ubeskriveligt storslåede. Det første rums vægge var dækkede af stalaktitter og gulvet af stalagmit¹⁸). Der var så højt til loftet, at det næppe kunne skimtes, skønt vi samlede vore fakler til et eneste blus. På den venstre side af dette kammer, nær ved indgangen til det næste, stod to strålende støtter, hver af dem omkring $\frac{3}{4}$ meter i diameter. Den ene søjle så ud, som om

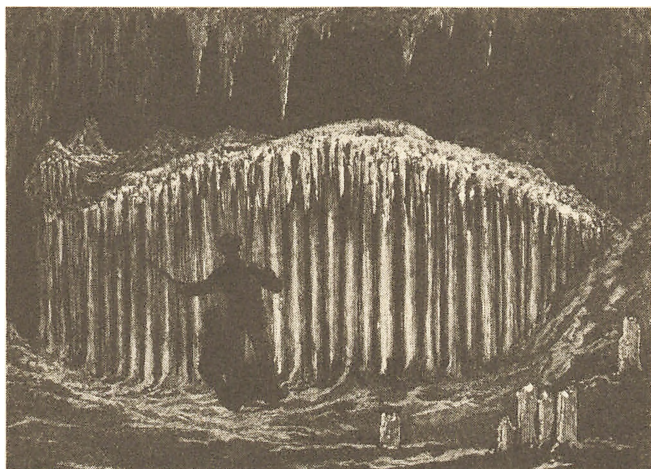

*»Der var så højt til loftet, at det næppe kunne skimtes,
skønt vi samlede vore fakler til ét eneste blus.«*

den var lavet af et stort stykke perlemor, og den var så høj, at den forsvandt i mørket oven over os. Den anden støtte lignede en korintisk søjle med en umådelig smuk kapitæl, søjlehoved. Idet vi passerede disse to støtter trådte vi gennem en buegang ind i endnu et stort kammer. Her så man enhver tænkelig form af stalaktitter. Drypsten, der lignede statuer, pyramider, obelisker og søjler, skød så at sige op af gulvet, hvor man end så sig omkring. Nogle søjler, der nåede helt op til loftet, var særlig interessante. I baggrunden af dette store rum var nogle gigantiske stalaktitter, der nåede fra loftet ned til cirka en meter over gulvhøjde. De var smukke, klare og gennemsigtige og så ud, som om de var smykkede med marmorblade, der kunne være udhugget af verdens mest berømte billedhugger. Når man slog på en af disse drypsten lød det som dybe klokkeslag fra en domkirke. Andre stalaktitter havde forskellig klingende lyde, og en af dem lød som bas-tonerne fra et af verdens største orgler. Den gav et umådeligt ekko, der kastedes tilbage fra alle hulens kamre og fordybninger, når blot man rørte let ved den med en stok.

Det næste kammer så ved fakkellyset fuldstændig ud som en damegarderobe, behængt med alle mulige hvide klædningsstykker. Og så var folderne og snittet så naturligt efterlignet af den gådefulde natur, at enkelte af studenterne trådte hen og berørte de forskellige stalaktitter for at overbevise sig om, at det virkelig var sten og ikke et blødt, uldent stof...

I det fjerde rum, hvor vi fandt en glat og jævn flade

»Når man slog på en af disse drypsten lød det som dybe klokkeslag fra en domkirke. Andre stalaktitter havde forskellig klingende lyde.«

på en væg, skrev vi med trækul vore navne samt datoen for vort besøg på stedet. Navnene er nok for længst slettet ud, men »studenternes hule« kan ikke tilintetgøres, og vi håber, at vi selv endnu en gang og mange andre efter os vil besøge dette naturfænomen, der er så fyldt af skønhedsoplevelser. Og at andre vil studere hulen mere omhyggeligt, end vort korte ophold tillod det. Men æren for at have opdaget denne hule tilkommer i hvert fald professor Carroll og vi tretten studenter. Og vi takker vor agtede og brave lærer for så mange smukke og lærerige timer, såvel i universitetets mørke sale som under Guds frie himmel...«

Her endte mr. Bradys optegnelser, og jeg ville ønske, at jeg for mine læsere kunne gengive den entusiasme, hvormed han selv omtalte denne hule. Men læserne må nøjes med den beskrivelse, som jeg har hentet fra hans dagbog. Alt har jeg senere fået bekræftet af flere af hans venner og medstuderende, som var med til at opdage hulen. De ønskede endnu samme efterår at foretage en ny og mere udstrakt undersøgelse af drypstenshulen.

Medens jeg havde afskrevet min rejsefælles dagbogsoptegnelser, havde Sambo og hestene samlet nye kræfter, og cirka klokken fire forlod vi hotellet i Greenville for at rejse videre. Mr. Brady og jeg foretrak at gå, hvilket Sambo ikke havde det mindste imod. Han krøb op under lærredstaget og begyndte at snakke med de to heste, som han elskede så højt, som var de hans kødelige brødre.

Mens Sambo førte an, vandrede Brady og jeg arm i arm hen ad de ujævne veje. Vejret så ud til at ville skifte, og der var en trykkende hede. I øst trak nogle mørke, truende skyer sig sammen, og atmosfæren lugtede svovlagtigt. Idet Brady plukkede nogle skovblomster, der stod i vejkanten, bemærkede han, at deres duft var særdeles kraftig, skønt de »stod og hang med hovedet«, men vi marcherede fremad under en munter og livlig samtale. Skulle uvejret endelig bryde løs, så havde vi vore gummikapper med hætter af samme stof, og det trøstede os, at det ikke var første gang, at vi havde trodset regnvejret – og det kraftige lærredsstof skulle nok beskytte Sambo og mine varer.

Efter at vi havde marcheret og kørt en fire-fem timer begyndte der at falde enkelte regndråber. Klokken var omkring ni om aftenen. Vi havde holdt hvil i et lille hus ved vejen et par timer tidligere, og vi ville inden midnat prøve at nå en større plantage, som Brady kendte. Han forsikrede mig, at vi ville blive hjerteligt modtaget der, selv så sent på natten. Men for at komme hurtigere frem til vort bestemmelsessted foreslog han, at vi skulle skyde en genvej, der førte gennem skoven. En vej, der var lige så god, om ikke bedre – og det skulle der ikke meget til – end landevejen.

Men næppe var vi kommet ind i skoven, før mørket bredte sig overalt, og det begyndte at styrtregne i en grad, som jeg aldrig har oplevet det tidligere. Vi krøb begge op under lærredstaget, og Sambo piskede på hestene, alt hvad han kunne. Det var en smal vej, og det var umuligt at vende vognen på den snævre plads. Mr. Brady trøstede os med, at vi måske snart ville nå et lille blokhuse, hvor vi kunne overnatte, hvis vejret blev for slemt. Og det blev det.

Lynene flammede og slog med en hvislende lyd ned i skovens træer knap en halv kilometer foran os. Torreden brølede, som var det lyden fra millioner af dommedags-basuner. Stormen bøjede de ældgamle træers toppe, mens grene og kviste blev revet af i massevis. Sambo havde svært ved at holde styr på hestene, fordi de stejlede ved hvert et lynglimt. Fra alle verdenshjørner krydsede de blå flammer hinanden i siksak og slog ned i skoven omkring os. Brady steg ud af vognen og tog den ene af hestene ved bidslet. Dette

rædsomme uvejr var vand på hans mølle – og jeg tror endog han sang om kap med stormen. Jeg krøb nærmere og nærmere hen mod Sambo, der fremmumlede alle de bønner, hans præst havde lært ham, men han glemte ikke at holde godt fast i hestenes tøjler. Der var noget vildt over hans mørke ansigtstræk og i hans hvide, rullende øjne, hver gang lynene oplyste hans ansigt. Jeg følte mig rent ud sagt ikke særlig vel til mode. Fuglene flagede forskrækkede omkring vognen, og et par skovduer forsøgte at komme i ly inde under lærredstaget...

Mest af alt frygtede jeg, at vi var kommet på afveje, var kørt ind på et vildspor, men da vi havde kørt en times tid i den begsorte skov, så jeg til min glæde et lys i det fjerne. Uvejret fortsatte sit raseri, der snarere tiltog end blev dæmpet. Træerne sukkede og vandede sig under stormens vældige tryk, og fjernt og nær hørte man en knagen og bragen, når gamle stammer væltede omkuld... Man kan vel derfor nemt tænke sig, at glimtet af et lys, håbet om at nå et hus på en sådan aften i en amerikansk urskov, må fremkalde en stor glæde hos en stakkels rejsende. Sådan følte Sambo og jeg det i hvert fald, for jeg tror slet ikke, at Brady som naturforsker havde det ringeste imod at strejfe omkring i skoven endnu et par timer for at være vidne til elementernes kamp, selv om liv og lemmer stod på spil.

Det hus, vi nærmede os, var det blokhus¹⁹, *log-house*, som Brady havde omtalt. Da vi holdt stille foran det, blev vi straks modtaget af en høj og kraftig ung mand.

»Det var et af de største og smukkeste blokhuse, som jeg indtil dato havde set i Amerika. Der var flere udhuse og stalde, og i glimtene fra lynene så jeg, at skoven var ryddet i et stort område (»cleared« som det hedder på yankee-sproget).«

Det var et af de største og smukkeste blokhuse, som jeg indtil dato havde set i Amerika. Der var flere udhuse og stalde, og i glimtene fra lynene så jeg, at skoven var ryddet i et stort område (*cleared*, som det hedder på yankee-sproget). Sambo, vognen og hestene fik anvist natherberg i stalden, og da vi trådte ind i huset, gjorde vor vært, hans kone og tjenestefolkene alt for at byde os hjerteligt velkommen. Vor smukke værtinde tog sig ivrigt af os, og man kunne ikke tvivle på, at hun med den største glæde så os som gæster i sit hus.

Snart følte vi os som hjemme, og den flinke skov-

mand sagde venligt og troskyldigt i samtalens løb:

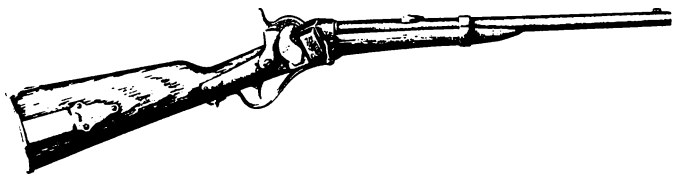
»Hvor er det en skam, at De ikke kom for tre uger siden. Da var det vor bryllupsdag. Min far holdt et stort gilde, og De ville være blevet bedre trakteret end nu. Men,« tilføjede han smilende, »hvis De kan lide skinke, æg og en stegt høne, så serverer vi det. Det er det bedste, huset formår... Whisky har jeg ikke noget af i øjeblikket, men min far har en fortrinlig cider, som jeg straks skal hente en dunk af.«

Jeg spurgte, hvor langt borte hans far boede, og han svarede med endnu et smil: »Kun godt tyve kilometer. Jeg er tilbage, før Elisa er færdig med aftensmaden.«

Med disse ord forlod han os, og få øjeblikke senere hørte vi ham galopere af sted på sin hest. Det blev ved med at regne, og både min rejsefælle og jeg syntes, at det var synd, at vor vært skulle forlade sit hjem for at hente en drik, som vi begge kunne have undværet. Men i det spørgsmål nytter det ikke noget at sætte sig op imod en skovbeboer – hvis han hører til den ægte slags, så anser han det for en hellig pligt at vise sine gæster den størst mulige gæstfrihed og opmærksomhed. Og det værste en gæst ved afrejsen kan spørge om er, hvor meget han skal betale.

Mens vor vært var borte kiggede vi lidt nærmere på hans hjem. Huset var ganske nyt og bygget af tulipan-træ. (*Tulip-tree* er et amerikansk træ, der opnår en stor højde og omfang. Det bærer blomster, der ligner tulipaner og har derfor fået navnet tulipan-træ). Det så propert, stærkt og fasttømret ud. Gulvet var hvidt som sne og så ud, som om det for nylig var vasket og

tørret. I hvide poser på væggene hang forskellige klædningsstykker af hjemmegjort garn. I det ene hjørne af stuen stod en stor rok, hvis tene var fyldte med uld og bomuld. I det andet hjørne stod et lille åbent skab med kopper, tallerkener samt andre porcelænsting på hylderne. Bordet var ikke særlig stort, men så blankpoleret, som sort valnøddetræ kan blive det. Den store seng var ligeledes hjemmegjort, og lagnerne og tæpperne viste, hvor dygtig den unge kone måtte være til at spinde og væve. Der hang en smuk riffel over

kaminen, og ildstedet var af et sådant omfang, at man skulle tro, at det med vilje var bygget for at rumme de talrige unger, som ville følge efter dette unge, lykkelige pars formæling.

En negerdreng var i gang med at male kaffe. Husets unge kone æltede med sine smukke hænder dejen til majsbrødet og lagde det på bagepladen. Skinken og æggene snurrede i stegepanden, og et par fyldte og fede høns blev langsomt stegt på et spyd over gløder foran skorstenen. Bordet blev dækket og alt var parat, da hestetrampen forkyndte, at manden var kommet tilbage. Han trådte ind i stuen med en *demijohn*²⁰⁾, der indeholdt mere end ti liter cider, og der var glæde i hans øjne, da han sagde til sin kone: »Tænk blot, Elisa,

far ville røve vore gæster fra os. Han ville komme herover og tilbyde dem at bo i hans hus, som om vi ikke kunne beværte og huse dem... Men her er cidere, gentlemen,« sagde han til os. »Sid ned og tag for Dem.«

Konen sad atter ved sin rok. Manden fyldte en kande med skummende cider og satte sig derefter ved den blussende ild for at tørre sine våde klæder. Den stille lykke, han nød ved sin hustrus side, afspejlede sig i hans øjne, og da jeg bad ham fortælle, hvordan de havde det her på stedet og hvad fremtiden kunne byde dem, blev hans øjne endnu gladere.

»Jeg bliver 22 næste juledag,« sagde han. »Min far kom hertil fra Virginia, da han var meget ung. Han bosatte sig på det sted, hvor hans hus ligger den dag i dag. Ved hårdt arbejde har han slået sig godt igennem. Vi var ni børn. De fleste er nu gift og lever her i området. Vor gamle har delt sit land mellem enkelte af os og købt mere land til de andre. Jeg fik dette stykke jord for to år siden, og man skal lede længe for at finde et smukkere sted her i nærheden. Jeg har ryddet skov-

en et stort stykke, hvor der nu er gode marker. Jeg har også anlagt en frugthave. Min far gav mig køer og

okser, nogle grise, fire heste og to negre. Mens jeg ryddede og plantede, kamperede jeg her på stedet, og da jeg besluttede mig til at gifte mig med hende, der sidder ved rokken, så hjalp min far mig med at bygge dette lille hus. Min kone havde også en neger, og vi har begyndt vort familieliv så godt og lykkeligt som nogen. Måtte Gud give sin velsignelse for fremtiden... Men De spiser jo ikke noget, mine herrer. De må ikke forsmå vore enkle retter!«

Da vi var færdige med at spise, gik vi hen til ildstedet og førte en munter samtale. Lidt senere sagde vor venlige vært til sin kone: »Jeg tror, vore gæster gerne vil gå til hvile nu. Hvilken seng kan du tilbyde dem?« Elisa så op med et smil og sagde: »Jeg tror, Willy, at vi skal tage vort sengetøj og lægge os på gulvet. Så kan vore gæster få vor seng. Det er det bedste, vi kan tilbyde dem.«

Men dette ville vi naturligvis ikke gå med til, og efter en lille venskabelig strid, blev det afgjort, at vi fik en blød madras og et par puder, så vi kunne sove foran ildstedet. Vi faldt snart i søvn, trætte og udmattede efter dagens besværligheder.

Næste morgen forlod vi den gæstfrie skovmands lykkelige hjem for at rejse videre mod nye eventyr.

Luften var blevet afkølet af regnen, og det var en behagelig morgen, der brød frem efter den nat, vi havde tilbragt hos det unge ægtepar i urskoven. Men vejen var frygtelig, og selv mr. Brady var glad, da vi atter kom ud af skoven og kørte ind på den almindelige lan-

devej, der, hvor slet den end var, dog var 100 procent bedre end vejen gennem skoven. Næste dag ved middagstid håbede vi at være i La Grange, og så ville vi snart glemme de stød, vi havde fået på landevejen og de sumphuller, som vi havde vadet igennem i skoven.

Det var en skyfri dag. Stormen, som havde raset om natten, var blevet afløst af et fuldkomment vindstille. Solen skinnede varmt, næsten for hedt, ned på vor lille karavane. Af og til sprang Brady bort fra vognen for at gøre en lille afstikker ind i skoven, der næsten uafbrudt omgav os helt til La Grange. Han var ude efter at finde nye planter, men kom hver gang hurtigt tilbage, fordi den i forvejen sumpede jordbund var blevet endnu mere våd og ufremkommelig af gårsdagens regn.

Vi kom forbi flere farme og plantager, hvor de afbrændte sorte træstubbe på markerne viste, at det ikke var mange år siden, urskoven var blevet ryddet for at give plads til majs- og bomuldsmarker. Den del af Georgia, der fører til La Grange, er ikke bjergrig. Ja, der er næppe en bakke. Vejen løber lige ud, og der er ikke stor afveksling på turen.

Mod aften nærmede vi os atter en plantage. Vi mødte en bissekræmmer nogle kilometer før plantagen. Han fortalte os, at ejendommen tilhørte en gammel, rig mand, og at vi bestemt ville finde et godt natherberg der. Det var helt mørkt, da vi kørte ind på plantagen, hvor vi blev mødt af flere store hunde. De lavede et frygteligt spektakel, der tiltrak en stor mængde sorte, som omringede vor vogn for at tage os nærmere i

øjesyn. Men mr. Brady fik hurtigt sendt en af negrene af sted til plantageejeren for at forespørge, om en »tobakshandler og en rejsende doktor« kunne få nattekvarter. Det varede temmelig længe, inden slaven kom tilbage med den besked, »at massa²¹⁾ Jones ikke tog imod rejsende, siden hans kone døde.«

»Hvor længe er det siden?« spurgte Brady.

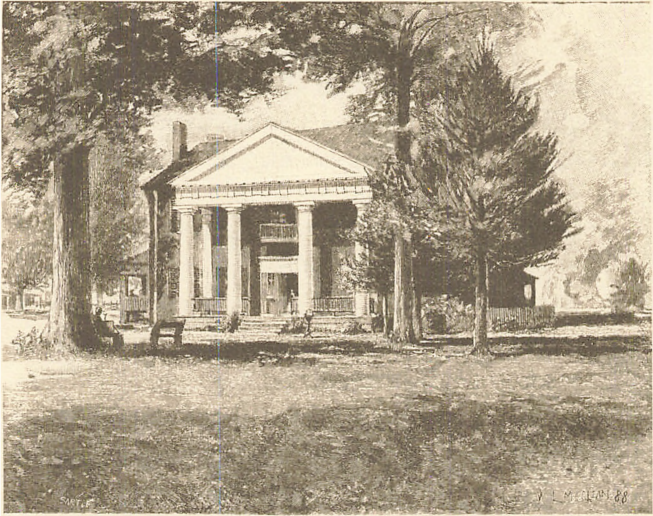
»Tretten år sidste forår,« svarede et af uldhovederne.

»Ja, så må jeg nok tale med herren selv,« udbrød Brady leende. Og henvendt til mig tilføjede han: »Nuvel, De må gå med. Det er bestemt en særling denne mr. Jones. Og selv om vi kan blive tvunget til at kampere under åben himmel i nat, så lad os først undersøge, hvordan det står til med gæstfriheden under dette tag.«

Da vi kom op til hovedbygningen, der var et prægtigt stort hus med en søjlerække og veranda foran, blev vi atter mødt af et kor af gøende hunde. Men kort efter blev dørene åbnet. Midt mellem to hvidklædte negre, der hver bar en klartblussende fakkell, kom en høj, ældre mand hen imod os.

»Gentlemen!« tiltalte han os. »Det gør mig ondt, men siden min hustrus død, har jeg ikke modtaget nogen fremmede. Jeg lever ene her med min søn og mine slaver. Og en enkemand som jeg er ikke forberedt på at modtage gæster.«

Nu tog Brady ordet: »De skal ikke have besvær med os, mr. Jones. Vi er et par beskedne, ganske almindelige mennesker, der beder om ly for natten og et tarveligt måltid mad. Vi er villige til at betale, hvad det koster. Og De har vist rigelig plads til os i Deres store

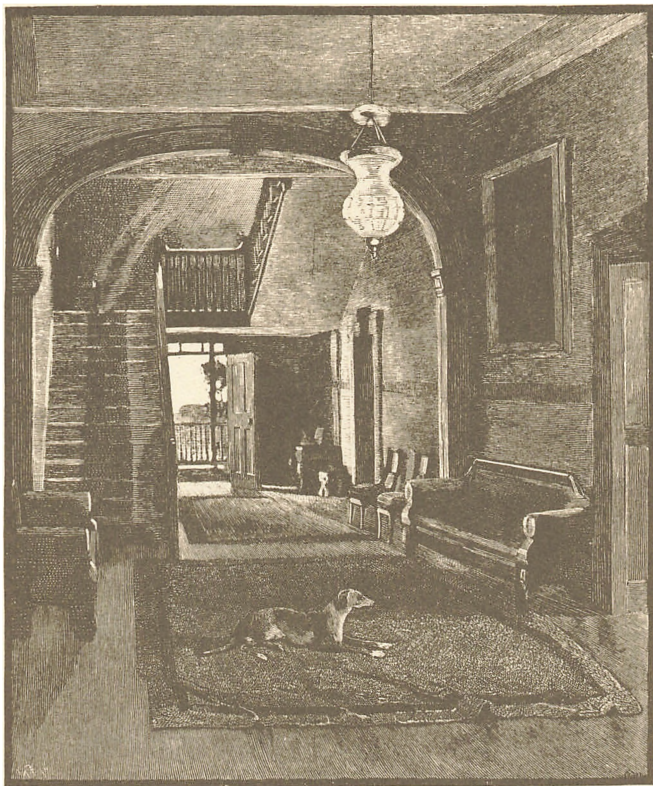

»Hovedbygningen var et prægtigt stort hus med en søjlerække og veranda foran.«

hus. Vor kusk kan ligge hos Deres folk. Og hestene finder vel altid plads og lidt majs i Deres stald.«

Bradys ord hjalp tilsyneladende, for mr. Jones bad os træde indenfor. Vi gik igennem store og høje rum møbleret med en gammeldags smag. I vinduerne hang der tykke, folderige, kulørte gardiner, som man sjældent ser det på sydstaternes plantager. I lofterne var der glaslysekroner, og på væggene så man store oliemalerier. Efter at være gået gennem en hel række rum kom vi endelig til mr. Jones' dagligstue, hvor vi mødte en ældre negerkvinde og nogle unge, særdeles smukke mulatinder.

Bordet var dækket, men yderst beskedent. Og efter at vor vært havde mønstret os med en næsten politimæssig grundighed, gav han sig til at udspørge os om alt muligt vedrørende vor rejse, vore personlige og familiemæssige forhold, og jeg ved ikke hvad.

»Vi gik igennem store og høje rum møbleret med en gammeldags smag... og på væggene så man store oliemalerier.«

Da han var tilfreds efter denne udspørgen (selv om Brady havde ladet en og anden tvetydig bemærkning falde), så bad han os tage plads ved bordet. Vi satte os alle tre. Han læste halvhøjt med foldede hænder en bøn, der varede over fem minutter, og derefter skænkede han te for os og lagde selv brød, smør og æg på vore tallerkener. Han skar et par tynde skiver skinke, som han delte mellem Brady og mig... Det var en underlig beværtning!

Måltidet varede ikke længe, og vor vært var først færdig. Uden at bekymre sig om sine gæsters appetit, læste han igen en bøn og rejste sig fra bordet. Han gav ordre til en af mulatinderne om at tage maden bort. Brady og jeg udvekslede nogle talende blikke – det var sikkert, at ingen af os var særlig opstemte eller mætte, selv om vi havde fået både bønner og mad. Vi forsøgte at få en samtale i gang, men blev afbrudt af vor vært, der spurgte, om vi ikke ville gå i seng. Vi tog imod tilbudet. Nu ledsagede mr. Jones os sammen med to hvidklædte slaver hen til en anden fløj i huset. Vi trådte ind i et stort, uhyggeligt værelse, hvor der stod flere senge. Der blev sat et lys på bordet, og vor vært bad os om at klæde os af. Det syntes vi begge var en mystisk anmodning, især da værten ikke gav mine til at ville forlade os. Vi forsikrede ham derfor om, at vi nok skulle være forsigtige med lyset. Men det hjalp ikke. Vi måtte klæde os af og gå i seng. Mr. Jones tog nu lyset og fremmulede et »good night, gentlemen« og forlod rummet med sine to drabanter. Men da han kom udenfor, hørte vi, at han drejede nøglen om i låsen.

Vi antog, at særlingen ville sikre sig mod os på alle måder, og det lo vi længe ad, indtil vi faldt i søvn.

Næste morgen klokken seks kom vor vært tilbage med sine to uadskillelige ledsagere, og vi måtte stå ud af sengen og gøre os i stand under hans opsyn. Det hele var så latterligt, at vi havde svært ved ikke at le højt, men det syntes ikke at bekymre mr. Jones. Da vi havde klædt os på, åbnede den ene af slaverne døren og gik sammen med sin kammerat foran os ud af rummet fulgt af vor vært. Han havde dog først kastet et inkvisitorisk blik på nogle gamle klædeskabe og kommoder, der stod i det store værelse.

Ved morgenbordet traf vi den unge mr. Jones, som var cirka 30 år med et rødmosset ansigt og dorske øjne. (Faderen fortalte os, at sønnen var præsident for et afholdenhedsselskab i nærheden af La Grange og først var kommet hjem fra et møde sent på natten).

Nu læste den gamle atter en meget lang bøn med mange korsets tegn og bøjet hoved. Og som aftenen i forvejen uddelte han nu nærigt smørret, brødet og det stegte flæsk til sine gæster og sin søn. Så snart han var færdig, rejste han sig, efter endnu en bøn og et korsets tegn. Vi andre kunne ikke andet end følge hans eksempel.

Lidt senere forlod vi dette ugæstfri hus – det eneste af slagsen, som jeg har mødt på mine mange rejser i de nordamerikanske fristater. Da vi tog afsked, skammede mr. Jones sig ikke over at forlange tre dollars for husly for Brady, Sambo og mig. Men vær sikker på,

at vi bød et meget koldt farvel til værten og hans søn, afholdenhedspræsidenten. Og jeg var helt enig med Brady, da han ude på vejen udbrød: »*That d-d old miser and hypocrite!*« – »Den fordømte gamle gnier og hykler!«

Da vi senere ankom til La Grange hørte vi, at mr. Jones ejede over en million dollars, men at der ikke fandtes en så mistroisk og gerrig mand i hele området som han. Ligeledes fortalte man os, at hans søn var en stor drukkenbolt. Men han holdt alle sine drukfester andre steder end i faderens hus, og kunne derfor let stikke den gamle blå i øjnene, da han også var en stor hykler. Sønnens blussende kinder og de dorske øjne lod sig nu let forklare, men det var dog pudsigt, at faderen troede, at sønnen var præsident for et afholdenheds-selskab.

De sidste kilometer mod La Grange var vejen temmelig god, og op ad formiddagen kørte vi ind i den lille by. Vi tog ind på Mansion House, som var et af de dårligste hoteller, jeg havde oplevet i De forenede Stater, men på den anden side, så var det bestyret af en flink vært, og så kan den rejsende godt overse de mangler, der er ved et hotel.

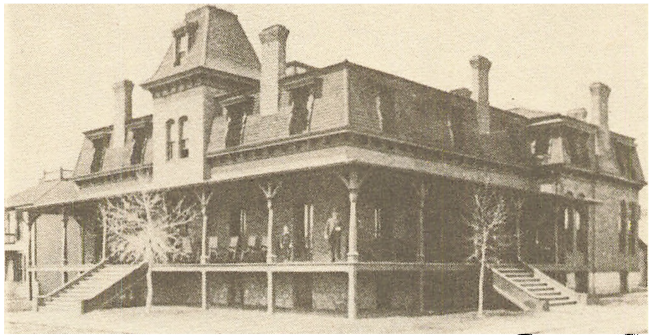
La Grange er en lille »indlandsby«, hvis jeg må udtrykke mig sådan. Der var vel et par tusinde indbyggere, og byen var efter befolkningens udsagn ikke vokset synderligt de sidste tyve år, hvilket må siges at være en sjældenhed i Amerika. I omegnen bor der mange rige plantageejere og private folk, der lever af deres formue. Disse personer er formentlig skyld i byens til-

»Hans søn var en stor drukkenbolt. Men han holdt alle sine drukfester andre steder end i faderens hus, og kunne derfor let stikke den gamle blå i øjnene.«

værelse og beståen – i forbindelse med fire akademier, der ligger i nærheden af byen. Tre af dem er læreanstalter for unge kvinder, og den fjerde er for lægestuderende.

Selv samme dag vi ankom, fik jeg lejet en lille butik, fik mine cigarer pakket ud, og havde snart besøg af talrige af byens unge mennesker, men da jeg ikke måtte dyrke detailhandel, var jeg nødt til at lukke om aftenen.

»Det var en usædvanlig dejlig aften, og da der endnu var en times tid til spisningen, så satte jeg mig i en lænestol på verandaen uden for hotellet.«

nen, uden at have tjent en eneste skilling. Det var ikke nogen særlig brillant begyndelse, men som altid, når det så mørkest ud for mig, så levede jeg i håbet, og jeg gik ganske tilfreds tilbage til hotellet, ledsaget af Brady, der havde hjulpet mig med at pakke mine varer ud. Det var en usædvanlig dejlig aften, og da der endnu var en times tid til spisningen, så satte jeg mig i en lænestol på verandaen uden for hotellet. Flere af byens ugifte købmænd spiste på hotellet, og snart var vi en hel gruppe mennesker forsamlede. De fleste røg cigarrer, mens andre sad og snittede spåner med deres lommeknive i en eller anden kæp eller gren, som de havde fundet på deres vej til hotellet. Det er ikke ualminde-

ligt, at se unge og gamle mænd foran hotellerne beskæftigede på denne måde, mens de venter på maden. Med benene højt løftet og støttet mod en af verandans søjler sidder de i deres lænestole og tygger skrå eller ryger. De skærer lange spåner af en eller anden fyrrepind, som de har fået fat på, og hvis der ikke er en sådan pind for hånden, så generer de sig ikke for at skære et stykke af stolens ryg eller ben. Ofte deler de det afskærede stykke træ med sidemanden, hvis han ikke har nogen pind.

Brady præsenterede mig for flere af de tilstedeværende. Det var livsglade og tilfredse unge mennesker, der næsten alle havde levet størstedelen af deres liv i byen, og naturligvis derfor anså den som den bedste plet på Jorden. Et par af dem havde dog gjort nogle rejser til Charleston og Philadelphia, og det var tydeligt at se, at de var ikke så lidt stolte over at have denne »overvægt« i forhold til de »uberejste« byboere.

Kort før gongongen kaldte os til aftenbordet, så jeg en høj, pæn mand på nogle og tredive år træde ud af hotellets dør fulgt af værten. De tog begge plads på verandaen, men havde ikke siddet der ret længe, førend de blev omringet af de fleste af de tilstedeværende. Disse mennesker gav den nys ankomne mand hånden og bød ham hjerteligt velkommen, mens de fortalte ham, hvor glade de var over gensynet. Den fremmede mand gengældte hjerteligt deres hilsener og trykkede alle i hånden. Han spurgte til deres familiers velbefindende og gav enkelte af dem en cigar. Brady fortalte mig, at denne høje, pæne mand var mr. W.H. Stiles.

Han ejede en lille plantage nær ved grænsen til Alabama og havde i flere år været repræsentant for La Grange i Kongressen. Under den sidste »demokratiske« præsident var han blevet udnævnt til gesandt for De forenede Stater ved hoffet i Østrig, og netop den dag, jeg her har beskrevet, var han ankommet til La Grange på sin tilbagerejse fra Europa. Han ville overnatte i den lille by og tidligt næste morgen fortsætte til sit hjem, som han ikke havde set i over tre år.

Og hvilken modsætning dannede denne amerikanske diplomat ikke til sine europæiske kollegaer. Disse foretog deres rejser i strålende ekvipager ledsaget af galonerede²²⁾ tjenere. Hotelejerne bukkede og skrabede for dem, og vi andre dødelige vendte os om efter dem for at få et glimt af pragten. Men dér sad nu denne fordringsløse amerikanske mand uden for det enkle hotel – fornøjet og glad over at se sig omgivet af mennesker, der havde kendt ham fra hans tidligste barndom. Som søn af en fattig bonde havde han selv banet sig sin vej gennem livet, og ved flid og dygtighed havde han opnået sine medborgeres agtelse og venskab. De havde stemt ham ind i Kongressen i Washington som deres værdige repræsentant, og sin unge alder til trods, havde han samlet kundskaber og erfaringens rige skatte og med ære røgtet det hverv, hans vælgere havde pålagt ham. Få år senere blev denne fattige bondesøn så repræsentant for den nordamerikanske Union ved en af Europas stormagter. Men han blev ikke stolt over denne ærefulde udnævnelse. Han var stadig den ligefremme republikaner, som han havde været

*»Som søn af en fattig bonde havde han selv banet sig
sin vej gennem livet...«*

før sin rejse. Han og hans frue sad ved aftensbordet blandt os andre. Der blev kun serveret middelmådige retter, og den georgianske middag stod utvivlsomt i en skærende kontrast til kejserstadens overdådige tafler, som ægteparret mange gange havde gæstet. Alligevel viste de begge en tilfredshed og umiskendelig glæde. Og den måde, de nød deres te og majsbrød på, tolkede den lykke, de følte over atter at være nær hjemmet, at-

ter at have genset gamle og unge venner – trods de mange venlige og smukke erindringer, som de havde bragt med sig fra det luksuøse Wien. Tidligt næste morgen hørte jeg hurraråb for William Stiles og hans hustru. Det var deres venner, der gav dem en hilsen med på vejen, inden de forlod La Grange.

Jeg blev nødt til at lukke min butik næste dag, da der skulle holdes en fest i byen. I Amerika findes der foruden frimurerne et andet hemmeligt selskab, der kaldes »The Odd Fellows«²³). Dette samfund menes at være stiftet i England for et halvt århundrede siden og har fået en utrolig udbredelse i De forenede Stater med over to millioner medlemmer. Selskabets hovedformål er velgørenhed og understøttelse i sygdomstilfælde samt begravelseshjælp. Kontingentet varierer fra mellem tre til tolv dollars om året, og lige så mange dollars, som et medlem betaler om året får han igen om *ugen*, hvis han bliver syg. Brødrene kender hinanden ligesom frimurerne på visse tegn og stikord. De bærer ydre værdighedskendetegn og smykker i forhold til de grader, de er steget i deres respektive loger. »The Odd Fellows« har opført pragtfulde bygninger i New York og Philadelphia. Navnlig logen i New York er et arkitektonisk mesterværk, ligesom den i det indre er kostbart udsmykket. Så vidt jeg husker, så har bygningen kostet et par hundrede tusinde dollars. Der gives ikke en eneste by i Amerika, den kan være nok så lille, nok så ny, uden at der straks etableres en loge. Og det varer ikke længe førend den har købt en byggegrund,

»...trods de mange venlige og smukke erindringer, som de havde bragt med sig fra det luksuøse Wien.« (Wienermode 1848).

hvorpå der rejses et hus, som brødrene kan forsamles i. La Grange havde også en sådan loge, og da den netop højtideligholdt sin stiftelsesfest på den omtalte dag,

indså jeg klart, at det var mest fornuftigt at lukke min butik af respekt for »The Odd Fellows«.

Henad klokken tolv var der dannet et stort optog. I spidsen gik et amatørorkester, der havde øvet sig i en måned under en polsk klaverlærers ledelse. Derefter fulgte logens højeste embedsmænd iført deres ordensdragt med røde kroner på hovederne og stave, der lignede ærkebispestave i hænderne. Så kom de øvrige medlemmer med skødskind og guldbroderede fløjlskapper, mere eller mindre strålende afhængig af, hvilket rangtrin, man indtog i logen. Disse medlemmer gik i en lille afstand fra fanen, der havde indskrifter og emblemer samt et maleri, der forestillede den barmhjertige samaritan. Fanen blev båret af en kulsort neger i en hvid dragt og med røde støvler. Hele optoget, hvor flere af byens indbyggere og adskillige fremmede, der ikke tilhørte logen, tilsluttede sig, skred meget langsomt frem til kirken. Her blev der holdt gudstjeneste og sunget salmer. Både fra selve byen og dens omegn var kvinderne mødt op i deres smukkeste pragt og bidrog i høj grad til at festliggøre den højtidelige begivenhed.

Fra kirken gik man med flyvende faner og klingende toner tilbage til logen, hvor man spiste middag.

Om aftenen holdt man en stor fest, hvor damerne havde adgang, men det var ikke særlig morsomt. Befolkningen i og omkring La Grange er meget religiøs og lever et ærbart liv. Og selv om amatørmusikerne tilbød at spille op til en polka eller en kvadrille, var der ingen af de unge damer eller herrer, der turde vove

sig ud i denne uskyldige fornøjelse. For fædrene og mødrene i La Grange mener, at dans strider mod anstændigheden og dermed også mod religionen.

Der var en overflod af mad og kager. Hvad drikkevarer angik, så holdt man sig til én eneste slags, der ikke kunne gå til hovedet, nemlig *kildevand*. Byens befolkning er ikke blot meget religiøs, men de fleste af mændene og *kvinderne* er medlemmer af afholdenhedsselskaber. Man kunne heller ikke købe spiritus på mit hotel – ikke engang øl. Et par »romsælgere« i byen havde flere gange været indstævnet for bystyret og modtaget kraftige straffeprædikener, fordi de var så »ugudelige« at falbyde »djævelens produkter« til de stakkels tørstige sjæle, der åbenlyst eller i smug søgte hen på deres knejper... Den aften, da »The Odd Fellows« fejrede deres stiftelsesfest, var imidlertid flere end én agtværdig borger henne i bagstuen i »romsælgernes« butikker. De fik sig et glas toddy eller en ordentlig dram Monongahela Whisky, og anede næppe, at der var nogle der holdt øje med disse skinhellige »afholdsmænd« og så hyklerne i kortene.

Ill. s. 72-73: Apropos forfatterens beskrivelse af det religiøse og ærbare liv i La Grange: Selv om kvinderne i hele det 19. århundrede ikke havde stemmeret i Amerika, så havde de alligevel stor indflydelse i mange moralske spørgsmål. For eksempel omkring afholdssagen. Deres taktik var – som vist på billedet – at blokere en værtshusholders dør og tavst demonstrere mod hans salg af spiritus.

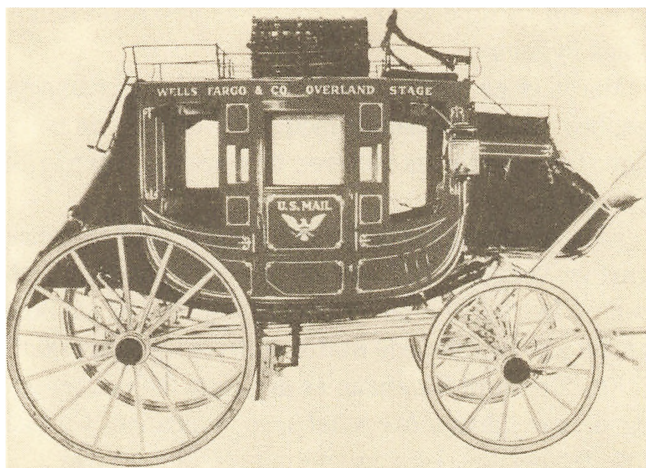

Næste dag var en stille og rolig søndag med klokkeklang og kirkegang. En rigtig puritansk søndag i New Englandsk stil.

Mr. Brady havde forladt mig samme morgen for at besøge nogle slægtninge i nærheden af La Grange. Men som han selv sagde, så ville de nok blive bitre over, at han foretog denne rejse på en søndag, især da det var en fornøjelsestur. Men det generede ikke den raske og modige unge mand. »Jeg giver pokker i alt deres hykleri!« udbrød han ved afskeden. »Farvel, min ven. Vi mødes i New Orleans!« Og med disse ord var han borte, og jeg var igen alene.

Netop som jeg mandag morgen var på vej til min butik for at søge lykken som handelsmand, så modtog jeg et telegram fra Columbus i Georgia, hvor min rejsefælle opholdt sig. Han bad mig om så hurtigt som muligt at rejse til Savannah. Jeg skulle tage imod et stort parti cigarer, der var ankommet til denne havn fra Philadelphia. På posthuset i Savannah ville jeg få de nødvendige dokumenter og fuldmagter, og så snart jeg havde fået varerne udleveret, skulle jeg ufortøvet rejse med disse til Montgomery i Alabama og møde ham dér. Mit lager i La Grange kunne jeg lade blive liggende, til jeg vendte tilbage.

Jeg blev slet ikke ked af denne efterretning. Selv om den sidste tur til mit nuværende opholdssted just ikke havde været den mest behagelige, så morede det mig dog at foretage den endnu en gang, men rigtignok på en hurtigere og mere bekvem måde end sidst. Jeg købte en billet til diligencen, der skulle afgå fra byen sam-

*»Jeg købte en billet til diligencen, der skulle afgå
fra byen samme aften...«*

me aften, og overgav min butik i min værts varetægt.

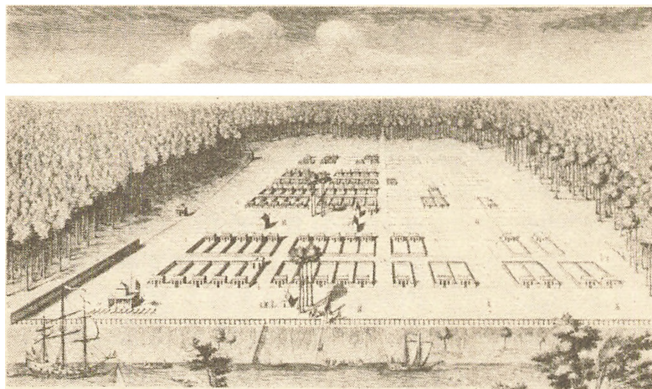
Men selv denne amerikanske diligencenkørsel var ubehagelig, og da vi ankom til Griffin, var alle mine lemmer så ømme, som om jeg var blevet mørbanket. I Griffin hilste jeg atter på vore handelsforbindelser. Derefter kørte jeg med jernbanen til byen Macon, der ligger omtrent midt i Georgia. For 25 år siden boede der her nogle få nybyggere, og den dag i dag kan man på en af bakkerne, der omgiver byen, se en særegen træbygning af en malerisk form og udseende. Det er et af de såkaldte blokhuse, som blev bygget af de hvide mænd som et forsvar mod indianerne. Og ved at se denne træfæstning eller fort måtte man sande, at Co-

per i sin »Stifinder« troværdigt har beskrevet denne slags bygninger.

Macon er en blomstrende lille by med en sund beliggenhed. Mange patienter med svindsot²⁴⁾ fra de nordlige stater rejser om vinteren til Macon og navnlig til Savannah.

I Macon mødte jeg under mit korte ophold en dansk gartner ved navn Nielsen, (en bror til instruktør Nielsen på Det kgl. Teater i København). Han havde boet en del år i De forenede Stater og trivedes udmærket.

Fra Macon til Savannah er der cirka 300 kilometer, og de var hurtigt overstået med jernbanen. Ganske uventet befandt jeg mig igen nær Atlanterhavet.

Savannah 1734. I 1850 vokset til 28.000 beboere.

Savannah har en befolkning på cirka 28.000 sjæle. Mærkeligt nok er den ikke vokset noget videre de senere år. Man bygger alligevel hele tiden nye huse og

hoteller, men det må være med spekulation for øje. Klimaet er meget mildt, og det kan skyldes, at Alleghenybjergene på dette sted ligger langt fra kysten, eller også på grund af Golfstrømmens nærhed. Man fortalte mig, at sidste vinter underligt nok havde været temmelig hård, og at det navnlig var de stakkels syge fra nordstaterne, det var gået ud over. Det er svært at tro, at den har været særlig bidende, når man hørte, at den japanske kamelia²⁵⁾ havde blomstret i haverne under vinteren.

Men nu var det virkelig varmt, og moskito-nettene var uundværlige både under middagsluren og ved nattetide. Da dokumenterne og fuldmagterne endnu ikke var nået frem, måtte jeg tilbringe flere dage i Savannah, og jeg fik rig lejlighed til at se mig om. Også i denne sydstatsby traf jeg en landsmand. Han hed Kaas, var cirka 35 år gammel og var, som han sagde, i familie med de jyske Kaas'er. Han havde boet mange år i Amerika under forskellige livsforhold, og havde deltaget i det mexicanske felttog under generalerne Scott²⁶⁾ og Taylor. Jeg så de trykte rapporter, hvor Kaas blev nævnt med udmærkelse og berømmelse for mod og konduite. Nu havde han slået sig ned i Savannah og skulle snart giftes med en tysk kvinde. – »Og så må man vel se at begynde på en eller anden lille forretning,« tilføjede han, efter at han på hotellet havde fortalt mig om sit liv og sine eventyr. Et andet møde i Savannah blev uforglemmeligt, og jeg må derfor beskrive det lidt nærmere.

Den første dag på hotellet fik jeg ved middagsbordet

*»Det mexicanske felttog«: Mexico måtte efter krigen mod Nordamerika 1846-48 opgive flere landområder til sin fjende nordpå. Blandt andet Californien, Arizona og New Mexico. Staten Texas frigjorde sig fra Mexico i 1836. Og det var netop denne frigørelse, der senere førte til krig mellem Mexico og Amerika.
(Rytterne er civilgardesoldater fra Texas 1842).*

plads ved siden af en person, som jeg ved første øjekast kunne se var englænder. Modsat sine landsmænd, så begyndte han straks at snakke med mig. Da han i samtalens løb hørte, at jeg var dansker og i flere år havde opholdt mig i Norge, blev han endnu mere snakkesalig.

Han fortalte, at også han havde besøgt de nordiske lande og havde mange interessante minder derfra -

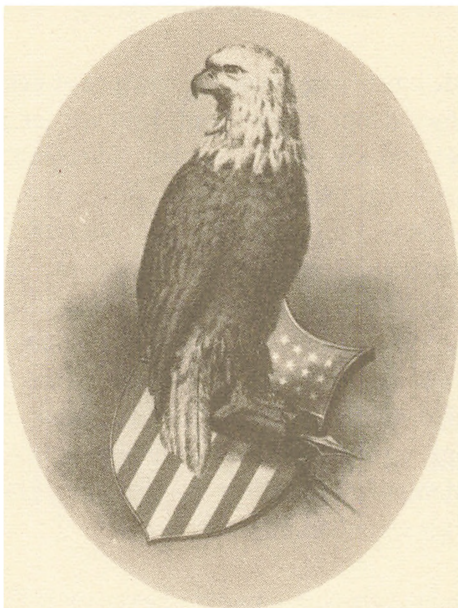
han var den berømte engelske geolog, Sir Charles Lyell²⁷⁾.

Allerede næste dag havde jeg den ære at deltage i en udflugt med denne kloge mand. Han var endnu mere begejstret end mr. Brady for den videnskab, som de begge havde viet hele deres liv til. Sir Lyell er en af de få englændere, jeg har truffet, som yder De forenede Stater deres fulde retfærdighed. Han var ikke blind for skyggesiderne, som han komisk nok tillagde landets »ungdom«. Han udtalte sig varmt og åbent, ja begejstret om alt, hvad han havde set i Amerika. Ofte sammenlignede han Amerika med England, men altid retfærdigt, og ikke som hos så mange andre turister med fordomme og forudfattede meninger. Han havde en sund og ædel dømmekraft.

Ved Savannahflodens munding ligger en ø, Cockspur Island med et fort. Denne ø har en overflod af østers, og ved ebbe kommer de i store mængder til syne langs med hele strandbredden. Disse østers er ikke runde som vore skandinaviske østers, men meget lange og store. De kaldes vaskebjørns-østers, *raccoon oysters*, fordi dette dyr ved lavvande går ned til stranden og æder østerserne, når de ligger med åbne skaller.

Da vi aflagde et besøg på øen, fortalte Sir Lyell, at en amerikansk artillerikaptajn ved navn Alexander engang havde berettet følgende ganske kuriøse begivenhed for ham:

I sommeren 1844 havde kaptajn Alexander set en hvidhovedet havørn²⁸⁾ blive fanget af en af disse

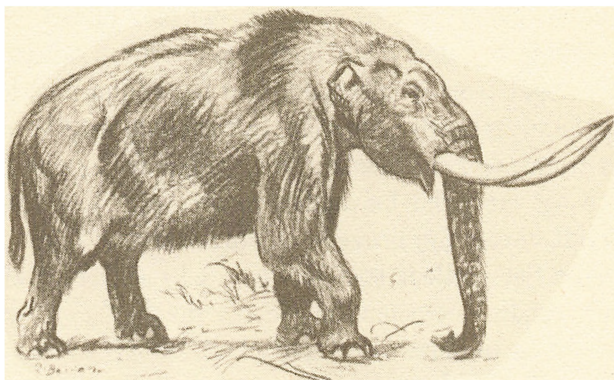

*Hvidhovedet havørn. (Bald eagle).
Amerikas nationalsymbol siden 1782.*

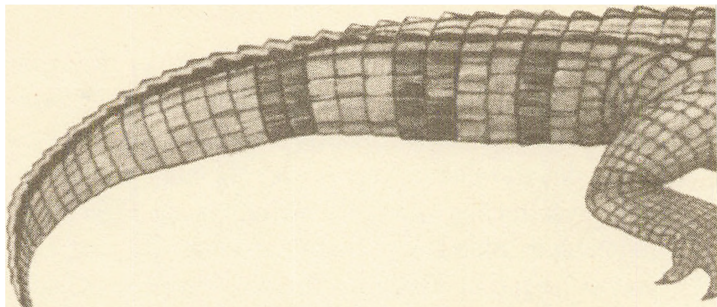
østers netop ved udløbet af Savannahfloden. Ørnen, der havde et vingefang på næsten to meter, slog ned på østersen, men gik glip af det forventede måltid. For pludselig lukkede østersen skallerne og holdt fast i fuglens klo. Fuglen ville utvivlsomt være holdt fangen indtil flodtide og være druknet, hvis ikke kaptajn Alexander fra en båd havde slået et reb omkring fuglen og dermed befriet den fra østersen. Da kaptajnen og hans folk nærmede sig, slog ørnen voldsomt med vingerne.

Men den kunne ikke komme fri fra østersen ved egen kraft.

Lige så kendt som Cockspur Island er for sine østers, lige så berømt i en helt anden retning er Skiddaway, en af de såkaldte havøer, *sea-islands*, der er en del af det store delta, som breder sig langs med Georgias kyst mellem floderne Savannah og Ogeechees munding. Skiddaway består af opskyllet jord, der kun er hævet 50-60 centimeter over havets overflade. Øen er gennemskåret af utallige åer og sumpe. Men som Sir Lyell sagde, da vi besøgte denne lille ø, så er den et paradys for geologer. For man har på øens nordvestlige del opgravet tre skeletter af det store

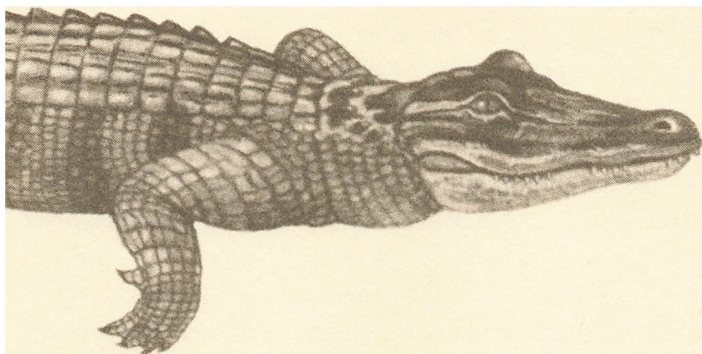
megatherium²⁹⁾ samt resterne af en mastodont³⁰⁾. I det hele taget har Georgia givet meget stof til de forhistoriske dyrs historie. En hovedskal fra et megatherium er fundet ikke langt fra Darien i Georgia. Det er

indsendt til Patenthusmuseet i Washington af mr. Hamilton Couper på hvis ejendom, det blev fundet.

Skiddaway, denne lille flade ø havde for øvrigt et så udpræget tropisk udseende, som jeg endnu ikke har set det nogetsteds i Amerika. Der voksede smukke palmetræer, og bomuldsplanterne spirede frodige og friske og var cirka halvanden meter høje. Ved hvert skridt vi tog, fløj brogede og smuktfarvede fugle op. Deres fjer strålede som sølv og guld i sollyset. Dette var i sandhed et sydens billede, der rullede sig op foran os. Af og til hørte vi en spottefugl, *mocking-bird*, slå sine triller i palmeskovene, og ved strandkanten spankulerede de langbenede hejrer sammen med andre søfugle omkring for at fange fisk eller insekter.

I selve Savannahfloden og navnlig i sumpene omkring flodens munding lever en mængde krokodiller (alligatorer/kaimaner). På de varme sommerdage lig-

ger disse krybdyr i vandoverfladen og soler sig, men de er meget menneskesky. De angriber ikke engang børnene, der driller og forfølger dem med stenkast, når de nærmer sig strandbredden eller går til eller fra deres reder i sumpenes udkant.

Den amerikanske krokodille eller kaiman kan i det hele taget slet ikke, hvad angår vildskab, størrelse og blodtørst, sammenlignes med sin kæmpestore navnebroder, der lever i Nilen og i andre afrikanske floder. En doktor Le Conte, der befandt sig i Sir Lyell's selskab, havde studeret dette rovdyrs levemåde og vaner. Han fortalte, at man ofte fandt kiselsten i disse dyrs maver. Sten af forskellig størrelse, som de slugte for at hjælpe på fordøjelsen. (Det samme gør fuglene, når de spiser sand og grus for at fremme kroens funktion). Og alligatorens forunderligt formede mave bekræfter til fulde denne påstand. I nærheden af nogle gamle

indianske landsbyer har man ofte fundet hele kurve fyldte med flintepilehoveder – og flere af disse, der har været meget slidte og udhulede er netop taget ud af krokodillernes maver. Kun få dyr er så sejlivede som krokodillerne. Selv om man hugger hovedet af dem, vil de stadig efter et stykke tid blive ved med at snappe efter ting og sager. Det samme gælder for den hovedløse krop. Hvis man for eksempel slår på et af for- eller bagbenene, vil dyret med stor kraft sparke og kradse i sandet med det ben, man har berørt. Deres rede er godt en meter høje og forneden cirka halvanden meter brede. De bygges af dynd, græs og rødder. På bunden af reden lægger de først ét lag æg og dækker disse med dynd og græs, dernæst lægger de igen et lag æg og så fremdeles, indtil reden når den bestemte højde. Man finder ofte mellem 100 og 200 æg i en sådan rede. Rundt omkring reden slår alligatorerne, med halen, sivene og rørene til jorden i en temmelig stor omkreds, så de kan overvåge, at ingen fjende uset kan nærme sig reden. Hunnen vogter reden, indtil alle æggene er udklækket ved solens varme. Derefter tager hun ungerne under sin omsorg. Hun forsvarer dem og sørger for deres videre »opdragelse«.

En vis dr. Luzenberger fra New Orleans havde engang med stort besvær fået fat på en af disse reder og pakket den i en stor trækasse for at sende den til New Orleans og derfra videre til museet i St. Petersburg i Florida. Man havde rådet ham til at åbne kassen ved ankomsten til New Orleans for at se, om ikke nogle af æggene skulle være udklækket undervejs. Det gjorde

han så, og da han åbnede kassen, vandrede først én lille krokodille ud og den blev snart efterfulgt af hundrede andre kammerater.

Doktor Luzenberger var lidt af en original. Han opfodrede dyrene i sit eget hus i lang tid, og de gik op og ned ad trapperne og skreg og gæde som hundehvalpe. De åd umådeligt, men voksede kun ubetydeligt, og doktoren blev fuldkommen bestyrket i den almindelige mening, at når disse dyr en gang imellem kan blive ni til tolv meter lange, så må de være meget gamle. Enkelte naturforskere påstår, at alligatorerne kan leve i over 300 år. Det lyder temmelig utroligt, men vil forhåbentlig ved senere iagttagelser blive be- eller afkræftet. Krokodillerne i de amerikanske floder er sjældent mere end fire meter lange. Og den største, man har dræbt i en årrække var cirka fem meter.

St. Simon's Island var en anden af havøerne, som vi besøgte. Her så vi et mærkeligt indiansk monument (hvis man kan kalde det sådan). Det var en kæmpehøj af østers- og muslingeskaller. De var gennem århundreder samlet sammen af urbeboerne, og højen strakte sig over et stort område. Stedet, hvor højen ligger, kaldes Cannon's Point. Indianerne havde rimeligvis fanget østerserne på en af de andre øer, men havde fortæret dem her, hvor de havde et af deres bedste jagtområder.

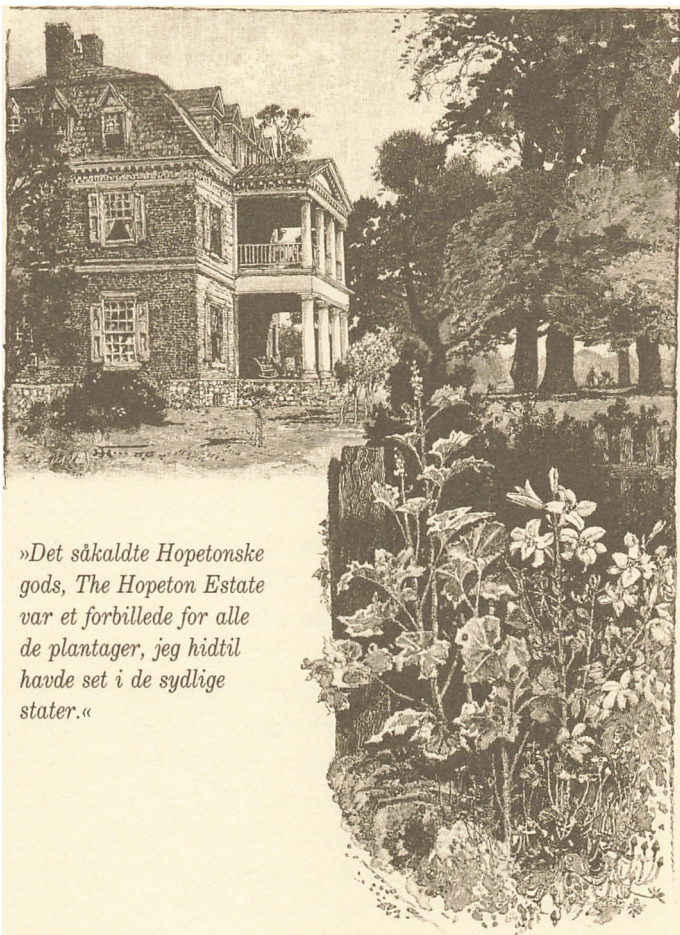
På denne ø besøgte vi en gæstfri plantageejer, mr. Couper, der havde en smuk villa nær ved strandbredden. Den lå i skygge af en veranda og nogle sagopalmer³¹⁾. Her var også mange citrontræer, som dog var

»St. Simon's Island var en anden af havøerne, som vi besøgte.«

noget beskadigede af det sidste, usædvanlige frostvejr. Oliventræer gror frodigt her, og ligeledes daddelpalmer, der var bragt til øen fra Persien. Denne ø's stedsegrønne ege, *live-oaks*, er prægtige. Nogle af dem er næsten 30 meter høje, og deres grene breder sig i en diameter på over 20 meter. Hele øen ligger så lavt, at en stor del af den stod under vand, da der både i 1804 og 1824 rasede en nordøstlig orkan. I 1756 skal hele øen have været oversvømmet – havet steg så højt som til næsten to meter over dagligt vande.

Under udflugten til havøerne sejlede vi i kanoer op ad den smukke Altamahaflod. Og vi nåede snart det såkaldt Hopetonske gods, *The Hopeton Estate*, der

»Det såkaldte Hopetonske gods, The Hopeton Estate var et forbillede for alle de plantager, jeg hidtil havde set i de sydlige stater.«

består af flere store ris- og bomuldsplantager. Godset ejes af flere medlemmer af den Hopetonske familie, men den største andel har den føromtalte mr. Couper. Dette gods var et forbillede for alle de plantager, jeg

hidtil havde set og senere så i de sydlige stater. Og den måde, man behandlede de sorte på, mildnede i høj grad mit syn på negerslaveriet. Der var over 500 slaver på Hopeton, gamle som unge. De gamle og ikke-arbejdende slaver boede i store huse nær ved de forskellige *quarters*. De fik en bedre og kærligere pleje end beboerne på de fleste fattighuse i Europa. Børnene arbejdede ikke førend de var 10 til 12 år gamle. I stedet passede de småbørnene eller løb omkring, som de havde lyst til. Mens mødrene arbejdede, holdt en gammel negerkvinde opsyn med alle de yngre børn. Hun hed Mom Diane. Det kan ikke nægtes, at negerbørnene det første år af deres liv er meget grimme, men når de bliver en fem-seks år, så forandrer deres udseende sig betydeligt, og deres opførsel og væsen bliver da meget takkeligt. Når man gik rundt på plantagerne, stod disse børn altid stille og så på os med store, brune øjne. De blottede deres hvide tænder i et smil og gav os hånden. Forældrene giver deres børn forunderlige navne. Ofte kalder de det første barn Januar, det andet Mandag, det tredje Jesus og det fjerde »hårde tider«, *hard times*. En fisker på Hopeton hed »Gamle Bacchus«. Præsten hed Quash. Og Bulaly var det afrikanske navn på en anden neger. (Negrenes forkærlighed for underlige navne til deres børn får mig til at mindes en købmand P. i Kristiania, der med national norsk stolthed lod sin søn døbe: »Eidsvold, syttende maj 1814«. Datoen for Norges første frie forfatning).

Plantagenegrene begynder deres arbejde klokken seks om morgenen. Fra klokken ni til ti holder de fro-

kost, og de fleste har fuldendt deres dagværk klokken to eller tre. Om sommeren og i høsten er deres arbejdstid fordelt anderledes. Da går de i seng midt på dagen, og når de har sovet, fuldfører de resten af deres arbejde. Hele aftenen og ofte lidt af natten med fordriver de med sladder, snak, lystigheder, prædikener og salmesang.

Det er en tradition på Hopeton, at negrene får en uges juleferie, hvor de holder en stor fest, hvor der drikkes ikke så lidt. Plantageejerne er ikke begejstrede for denne juleferie, og de ånder lettet op, når den er overstået uden ulykker.

Negrenes huse er pæne og rene. De indeholder to rum og en *hall*, som de kalder den, hvor man finder en kiste, et bord, to-tre stole og nogle få hylder med porcelæn. Døren ind til sovekammeret er forsynet med en stor trælås, for i dette rum gemmer de deres kostbarheder. Det sker ofte, at den ene nabo stjæler noget fra den anden, når vedkommende er på markarbejde. Hvert hus har en lille gårdsplads, hvor der holdes fjerkræ og undertiden et svin eller en hund som en særlig begunstigelse.

For den hvide befolkning er vinteren den bedste årstid i syden. Det er nøjagtig det modsatte for negrenes vedkommende. De bliver sjældent syge om sommeren, når de arbejder i de fugtige rismarker. Her kan man ved middagstid finde dem sovende med ansigtet vendt mod solens stråler, skønt de kunne ligge i skygge under et træ, der står ti skridt fra dem.

Vi besøgte hospitalet på Hopeton. Det havde tre af-

delinger, *wards*, som alle var rene og luftige. Den ene er mandsafdelingen, den anden er kvindernes, og den tredie er fødselsafdelingen. Efter fødselen har kvinderne en måneds hvile, hvilket er mere end der tilkommer mangan en stakkels engelsk, tysk eller dansk bondekone.

Negerinderne er ofte så dovne og ligeglade, at man ikke kan betro dem at passe deres børn eller give dem medicin, hvis de er syge, og plantageejerens hustru må da ofte sidde oppe mange nætter ved de syge børns sengeleje. Dette arbejde påtager hun sig af flere grunde: Først og fremmest på sit køns vegne, dernæst af medlidenhed og sidst af angst for at miste, hvad der efter sydens regler er hendes ejendom. Men det er helt sikkert, at denne omsorg, der vises slaverne i høj grad binder disse til ejerne. Det er almindeligt, at slaverne kun vil tage imod medicin fra deres herres eller frues hænder.

Arbejdernes føde består af majs, ris, mælk og hver anden dag suppe, flæsk og kød, samt kartofler og løg. Da de tildelte rationer som regel er større, end hvad de formår at spise op, så afleverer de enten resterne til overforvalteren, som ved ugens slutning giver dem penge for maden, eller også fodrer de deres fjerkræ med dette. Så kan de sælge disse og deres æg mod kontanter, som bruges til køb af tobak, sirup og andre luksusartikler.

Hvis en neger anstrenger sig, kan han klare en dags arbejde på fem timer. Den overskydende tid kan han fiske og senere sælge sin fangst. Mange bruger deres

fritid til at bygge kanoer af cyprestræer, som vokser i den sumpede jordbund. Ejerne er kun glade for, at disse træer bliver fældet, da jorden således bliver ryddet, og solstrålerne nemmere kan gøre deres indvirkning på væksten. Kanoerne sælges for fire til seks dollars stykket.

Hvis plantageejerens kone eller hans døtre tager en tur til Savannah, overvældes de af ærinder for negerinderne. De ønsker at bruge deres sparepenge til navnlig klæder og pynt, som de – lig alle Evadøtre – holder uendelig meget af. Tøjet skal altid være af den bedste og fineste kvalitet, og farverne og snittet skal være den sidste nye mode. Da vi tog rundt på plantagerne, var højeste mode hvidt musselin-stof med små røde blomster.

Når man er ude at spadserere, er det imidlertid pinligt at møde et såkaldt *gang* af negre, med andre ord en gruppe sorte, som arbejder under bevogtning af en opsynsmand. Han har en stor læderpisk i hånden. Jeg må tilstå, at denne pisk ofte kun bruges som et skræmmemiddel (i hvert fald på denne ejendom), men synet af den efterlader et hæsligt indtryk hos en fremmed. Nogle af opsynsmændene er selv negre, og det er underligt, at disse er meget mere barske i behandlingen af deres racefæller end de hvide opsynsmænd. En almindelig *driver* (opsynsmand, underforvalter) har ikke lov til at give en slave mere end 6 slag for en forseelse. Forvalteren må give 12 slag, og overforvalteren 24. På Hopeton, hvor der som nævnt er cirka 500 slaver, er der de sidste 40 år kun blevet straffet for tyverier,

som en neger har begået hos en anden. Ingen anden forbrydelse har fundet sted, som har kunnet medføre indespærring i statsfængselet i Georgia. I samme tidsrum har der kun været seks alvorlige slagsmål blandt slaverne.

Lige under overforvalteren på Hopeton kommer en gammel opsynsmand, ved navn Old Tom. Han er intelligent, glinsende sort og har ansigtstræk, som afslører et afvekslende liv. Han var søn af en fyrste fra Foulahstammen. Som 14-årig blev han taget til fange ved Timbuktu og den beskrivelse, han gav af Afrikas planter og geografi er blevet nedskrevet af mr. Couper. Old Tom er overbevist muhamedaner, men hans talrige afkom af børn og børnebørn, der er lige så mørke i huden som deres stamfader, har alle ombyttet Koranen med Bibelen. Under den sidste engelsk-nordamerikanske krig lå admiral Cockburn³²⁾ med sin flåde ved Georgias kyst. Han tilbød alle slaverne på Hopeton deres frihed og sikker befordring til Canada. De ville alle have slået til, hvis ikke Old Tom, som de havde stor respekt for, havde afslået tilbudet. Han fortalte dem, at han først i Vestindien havde følt, hvad slaveri virkelig var, og at han var af den overbevisning, at englænderne var meget mere grusomme som slaveejere end amerikanerne. Halvdelen af de sorte tog imod tilbudet, men de fleste af dem kunne ikke tåle det canadiske klima og døde hurtigt. (En udførlig beskrivelse af den Hopetonske ejendom – dette pragteksemplar af en plantage i det sydlige Amerika – kan findes i Sir Charles Lyell's »Second Visit to the United States«. Et

værk der meget upartisk beskriver amerikanske forhold og som med sine geologiske oplysninger har vakt stor opsigt i Amerika og England).

Jeg sagde farvel til Sir Lyell på Hopeton. Sammen med sin hustru havde han opholdt sig i længere tid på godset og foretaget udflugter til andre af havøerne. Dengang havde jeg ikke en anelse om, at jeg fem år senere atter skulle møde denne sande filantrop og utrættelige naturforsker. Det skete på grænsen til det gamle Danmark, hvis oldtidsmindesmærker, Sir Lyell altid havde omtalt med en entusiasme, som ikke kunne undgå at gøre indtryk på mig.

Snart var jeg igen i Savannah, og da de nødvendige papirer endelig var ankommet, skyndte jeg mig at blive færdig med mit arbejde. Næste dags eftermiddag rullede jeg i diligencen fra Pulaski Hotel og var snart med mine store pakkasser ved jernbanedepotet. Her gik det efter få minutters ophold atter mod Macon og Griffin og tilbage til La Grange, hvor jeg kun blev kort tid, fordi der ikke var store muligheder for at gøre forretninger der. Og da man forventede min ankomst med varerne til Montgomery snarest muligt, fik jeg igen mine kasser på en fragtvogn. Selv rejste jeg videre med diligencen om aftenen. Vi kørte hele natten, og heller ikke på denne tur fik jeg lejlighed til at forandre min mening om landevejenes dårlige tilstand og køretøjets store og væsentlige mangler.

Tidligt om morgenen passerede vi grænsen til den skønne stat Alabama.

NOTER

1. *Convolvoler* (Convolvulus). Slægtsnavn for snerlefamilien.
2. *Sassafras*. Amerikansk laurbærtræ.
3. *Karmeliterordenen*. En af Romerkirkens største tiggerordener. Stiftet 1156 af en korsfarer og 10 eneboere på Karmelbjerget i Palæstina.
4. *Sanctuarium*. Pladsen omkring en katolsk kirkes højalter. Desuden betegnelsen for et rum, hvori man opbevarer relikvier og andre hellige genstande.
5. *Guava*. Træ af myrtefamilien, hvis velsmagende bær blandt andet anvendes som smagstilsætning i guava-rom.
6. *Felttog*. Her refereres til Treårskrigen mod Tyskland 1848-50.
7. *Hans Peter Holst* (1811-93). Dansk forfatter. Deltog i krigen 1848 og fik her impuls til sine populære nationale digte, »Den lille hornblæser«, »Slumrer sødt i Slesvigs jord« m.fl.
8. *Frederik VII* (1808-63). Dansk konge 1848-63. Under Treårskrigen nægtede Frederik deling af Slesvig.
9. *Froprediksen*. Morgengudstjeneste (nedertysk).
10. *Indigo*. Plante af ærteblomstfamilien. Bruges til fremstilling af farvestoffet indigo – et mørkeblåt til purpurfarvet pulver.

11. *Barrel*. Tønde.
12. *Bushel*. Skæppe – gammelt dansk rummål, især for korn.
13. *Frederiksstad*. Dansk navn for den sydslesvigske by Friedrichstadt.
14. *Marie-Antoinette*. Egentlig Josephe Jeanne (1755-93). Fransk dronning. Ægtede 1770 den senere kong Louis XVI af Frankrig. Henrettet 1793.
15. *Mammut*. Dansk betegnelse for det engelske ord *mammoth*, gigant, kæmpe. Mammuthuler er store underjordiske grotter.
16. *Stalaktitter* (Græsk: *stalaktos*, dryppende). Nedhængende drypsten.
17. *Parthenon*. Athens hovedtempel, nu ruin. Opført 447-438 f.Kr. på Akropolis.
18. *Stalagmit*. (Græsk: *stalagmos*, afløb dråbe for dråbe). Forhøjning af drypsten på bunden af drypstenshuler.
19. *Blokhuis*. I nyere dansk sprogbrug snarere bjælkehus, bjælkehytte.
20. *Demijohn*. Glasballon med kurvefletning til vin o.a.
21. *Massa*. Af engelsk *master*, herre. Tidligere brugt i negres omtale af en hvid mand.
22. *Galon* (fransk). Hårdtvævet bånd eller tresse, ofte med guld- eller sølvtråd, til besætning på uniformer m.m.
23. *Odd Fellows*. Fulde navn *Independent Order of Odd Fellows*, en filantropisk loge stiftet i England i det 18. århundrede. Dansk loge fra 1878.

24. *Svindсот*. Gammel betegnelse for lungetuberkulose.
25. *Kamelia*. Stedsegrøn busk af tefamilien med smukke røde, hvide, rosa eller cremefarvede blomster med mange støvdragere.
26. *Winfield Scott* (1786-1866). Berømt amerikansk general i flere krige. Præsidentkandidat 1852.
27. *Charles Lyell* (1795-1875). Slået til ridder 1848.
28. *Hvidhovedet havørn*. Bald eagle (*Haliaeetus leucocephalus*). De forenede Staters nationalfugl siden 1782. Lever kun i Nordamerika.
29. *Megatherium*. Et uddødt, syv meter langt dovendyr.
30. *Mastodont*. Slægt af uddøde, meget store elefanter.
31. *Sagopalme* (*Metroxylon*). Fjerpalmer, hvis stamme inden blomstringen er fyldt med en stivelsesrig marv, hvorefter man kan fremstille sagomel og sagogryn. Handelsvaren »sagogryn« fremstilles derimod ofte af kartoffel- eller tapioka-mel.
32. *Sir George Cockburn*, baronet (1772-1853). Engelsk admiral under Napoleonskrigene og i krigen mod De forenede Stater i 1812.